

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Inserati: do 9 peti vrsta 1 D, od 10—15 peti vrsta 1 D 50 p, večji inserati četrti vrsta 2 D; notice, poslane, izjave, reklame, preklic peti vrsta 3 D; poroke, zaroke velikost 15 vrst 30 D; ženitne ponudbe beseda 75 p. Popust le pri naročilih od 11 objav naprej. — Inseratni davek posebej.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor

vpravljalstvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knafljeva
ulica št. 5, pritrilčno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knafljeva ulica št. 5, I. nadstropje
Telefon št. 34.

Dopise sprotoma le podpisane in zadesno frankovane.

Rokopisov se ne vrača.

Posamezne številke:

v Jugoslaviji navadne dni 1/2 D, nedelje 1 D

v inozemstvu navadne dni 1 D, nedelje 1-25 D

Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

V Jugoslaviji:

celoletno naprej plačan . . . D 90—
polletno 45—
3 mesečno 22-50
1 7-50

Pri morebitnem povzemanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno 300 p nakaznici.
Na samo pismena naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

V inozemstvu:

celoletno D 150—
polletno 75—
3 mesečno 39—
1 13—

Srb o bilanci slovenske politike.

Naši slovenski bratje, ki se tako radi ponašajo s svojo višjo kulturo, stoji razmeroma na nizki stopnji, kar se tiče politične naobrazbe, ki je potrebna za reševanje problemov mednarodnega značaja. Zato je bilanca slovenske politike v dobi svetovne vojne zelo pasivna. Ako pobližje proučimo to bilanco, vidimo, da tvorijo vsa aktivna te politike te le činjenice:

1.) Narodna zavest, ki so jo probudili prosvetni delavci prejšnjih časov.

2.) Politični instinkt, ki je kot tajni fond čuvan v srcih celokupnega Slovanstva.

3.) Smoteno delo dvojice, trojice politikov, ki so slutili, da se v ozračju Evrope, prenasčenem z elektriko, pripravlja njegovo pročiščenje.

4.) Trpljenje rodoljubov, ki jih je preganjala in zatirala avstrijska vlada.

5.) Dvojica, trojica emigrantov, ki so pravočasno utekli avstro-ogrskim oblastem in potem onkraj meja vršili propagando proti Avstro-Ogrski in za ujedinjenje Jugoslovenov.

6.) Delovanje nekoliko omladincev, ki so smoteno slabili vojno moč monarhije in pripravljali ujedinjenje.

7.) Nastop dr. Kreka, dr. Korošca v državnem zboru.

8.) Proglasitev ločitve od Avstrije in ujedinjenje z Jugoslavijo.

9.) Nastop Rudolfa Maistra.

Aktivna pod 1.) in 2.) so prost prenos iz bilance predvojne časa.

Rodolubi, ki jih je Avstrija še začetkom in v času vojne zapirala ali jih drugače stavila pod strogi nadzor, niso bili seveda v stanju, da bi vršili kakršenkoli vpliv na tok dogodkov, ali že samo to dejstvo dokazuje pri prvih, da so ta vpliv vršili pred vojno, naprej sluteč dogodke, ki morajo priti, a pri drugih, da jih je vojna presenetila sredi njihovega delovanja. Zato je po mojem mišljenju upravičen aktivum pod točko 4.) Proti navedenim aktivom, izmed katerih one pod točko 5.), 6.), 8.) in 9.) ne potrebuje posebnega komentarja, stoji kot pasiva:

1.) Slovenska oficijelna politika v času vojne in njene posledice.

2.) Hrabrost slovenskih vojakov v borbi proti zaveznikom Srbije in vsled te hrabrosti tudi brez potrebe prelita kri.

3.) Koroška.

4.) Rapalska pogodba.

Da ta pasiva daleko nadkriljuje vsa aktivna, je tako jasno, da ni treba o tem še posebej razpravljati.

Najstrašnejša pošast za Slovence je srbska supremacija (nadvlada). Kaka nespametna misel, da se mora v rodbini — a Srbi, Hrvati in Slovenci tudi niso drugo, kakor ena velika rodbinska zadruga — mlajši brat bati starejšega samo za to, ker je starejši, dasi ga je le-ta, ker je bil po naravi krepkejši, osvobodil iz krempljev divje zveri, v katerih je bilo njegovo življenje v nevarnosti! Iz tega zares čudnega in žalostnega pojava izhaja naravni zaključek, kako težko se čisto ljudje znajdejo v novih razmerah. Ker so se Slovenci preje borili proti Nemcem, Italijanom in sovražni tim vladi, konstruirali so si sedal, ko je prenehala borba z Nemci in vlado, novo opasnost samo za to, da bi imeli koga, s katerim bi se borili po svoji stari navadi. Kaka strašna zaslepnost kot posledica avstrijske vzgoje!

Med Slovenci žalibog ni nikjer opaziti nobenih znakov za kak preokret, vsaj v listih tega ne opazimo. Veliki nauk »poznavati samega sebe« menda med Slovenci nikdar ni bil znan, saj oni hočejo vse najbolje vedeti. To zlasti velja za mlade politike, ki se pripravljajo, da prevzamejo v bodočnosti narodno vodstvo. Med njimi se nahajajo ljudje, ki se navdušujejo za vsako pustolovščino, ako le malo diši po romantizmu.

Zbog tega so se navduševali za Korfantija in govoreč o njem so zamerali Beogradu, ker bala ni izvedel nobenega silničnega zmagoznega pohoda na Koroškem. Sami se seveda niso mogli na to odločiti. In dobiro je bilo tako! Saj so sami vporabili v sporazumu z dežel. vlado v Ljubljani leta 1919. na Koroškem nekaj, kar je v resnici bilo podobno konfantomščini. A končalo se je to podfete tako, da se ni moglo žalostneje.

Sele srbski vojniki so morali kasneje popraviti ono, kar je pokvarila slovenska avantura. Na slovenski korfantovci uvaževalo, da res še ni konec vseh bojev za osvoboditev Jugoslavije. Ker pa imamo diplomacijo s slavno tradicijo, nai preneuste nje, da jih ona pripravi na to, in da nam pove, kdaj bomo imeli nado na uspeh. Iz srbske preteklosti se lahko pričelalo, da ima ta diplomacija vse sposobnosti za takšno presojo.

Tudi naša »Matica« razpošilja svoje knjige.

Ko je po prevratu propadlo tudi madžarsko nasilstvo na Slovaškem, je bila seveda prva misel: vrniti narodu »Matico«. To pa ni bilo mogoče takoj, kajti po 44 letih je bilo treba začeti vse iznova. Manjkalo je tudi tiskaren. V tem oziru so ameriški Slovaki izvršili veliko kulturno delo. »Slovenska Lige« je zbrala v Ameriki 70.000 dolarjev in je kupila celo tiskarno s najmodernejšimi ameriškimi stroji ter jo darovala »Matici«. Toda prevoz iz Amerike je trajal precej dolgo in stroški so bili veliki. Samo prevoz iz Hamburga do Turčanskega sv. Martina, kjer je sedež »Slov. Matice«, je stal 100.000 Kd. Tako se je mogla šele l. 1920 tiskarna urediti. Pred tem je izdala »Matica« samo eno knjigo namreč I. zvezek zbranih pesmi Andreja Sladkoviča. Ko je bila tiskarna urejena, se je začelo marljivo delo in se je v pol letu natisnilo nekaj knjig: »Letopis Mat. Slovenske«, 2 zvezka »Deloslovaških pisateljev«, Kvačnov spis o Komenškem in peti zvezek »Hrvatsko-slovaških spisov«.

»Letopis« nosi naslov »XIII. letnik« — kar nas spominja na 12 let pred l. 1875. ko je »Slov. Matica« v Letopisu podajala spise znanstvene in poučne vsebine. »Letopis« prinaša poročila o dogodkih in kaže, da je Slovaški narod

mlajši slovenski politiki zelo radi s prezirom in z višine govore o »neplodnem vseslovanstvu«. Kakšna zmota! Saj s tem na najnehvaležnejši in najbrezobzirnejši način žalijo največje in naizkušenejšie buditelje in prosvetitelje svojega naroda, predvsem pa svojega velikega pesnika dr. Prešerna. Da, tudi on je veroval v »vseslovanstvo« in tej svoji veri je dal nedosežnega izraza, ko je zapel, da »največ sveta otrokom sliši Slave!«

A dr. Prešeren je veroval v plodnost vseslovanstva, dostavljajoč temu verzju takoi tole: »Tja bomo našli pot, kjer nie sinovi si prosti voljo vero in postave«.

Da so se te proroške besede izpolnile in da so Slovenci leta 1918. v resnici našli pot, ki io ie napovedoval dr. Prešeren, kdo ie temu pripomogel, ako ne ono, tako frivolno za neplodno proglaševano »vseslovanstvo«?

Tako piše o slovenski politiki beogradska revija »Novi Život«. Priznati moramo, da niena izvaljanja za nas Slovence niso baš laskava. Ako pa hočemo biti objektivni in nepristranski, moramo žal priznati, da ta sodba, ki io izreka o nas »Novi Život«, ni docela krivična. Njegova sodba ie verno zrcalo nas samih, naša prava slika brez umetnih okrasov in brez retuširanja. Samo glede ene točke se ne moremo složiti z izvaljanji v beogradski reviji: da se med pasivne točke slovenske politike šteje tudi hrabra borba slovenskih vojakov, na italijanski fronti. Ne, prijatelji, to ni naš pasivum, to ie za slovenski del našega naroda, za vse Jugoslovane močna aktivna točka. Nad vsak dvom ie namreč vzvišeno, da bi danes tekla italijanska meia morda ob Sotli in Kolpi ali še globlje v našem teritoriju, ako bi se bilo Italijanom bodisi med vojni ali tudi ob prevratu posrečilo zasedi vse naše slovensko ozemlje. Naši vojniki so to instinktivno čutili, zato so stopali v borbo proti zaveznikom Srbije ne kot branitelji Avstrije, marveč kot borci za svojo rodno grudo, ki ie bila v nevarnosti, da io za vekov veke pograbijo Italijani. In ta instinkt jih ni varal! Dogodki po prevratu so to lasno pokazali. Italija ie hotela nigrabiti vsako ned naše zemlje kamor ie kdai, če tudi samo trenutno, stopil italijanski vojak.

Tudi kar se tiče slovanske zavesti, se z izvaljanji »Novega Života« ne strinjam in smelo trdim, da ni, ako izvzamemo Čehe, slovanskega

plemena, v katerem bi bila tako krepko razvita in zasidrana slovanska zavest, kakor v nas Slovencih.

Dr. Vinko Gregorič.

Zgradba novega magistratnega poslopja v Ljubljani.

Dasi ni pričakovati v doglednem času realizacije tega načrta, gotovo ne škoduje stvari, če se takoj prične razmotrivati to vprašanje. Ko se slišala razna mnenja in razni nasveti, ie končna sodba dokaj olajšana o možnosti realizacije in o načinu izvršitve.

Gotovo ie mnenje vsakega Ljubljančana, da ie želsti da se zgradi novo magistratno poslopje. Če pa ie to v sedanjem času brez velikanskih žrtv mogoče, ie seveda drugo vprašanje. Če postavimo tako stavbo, mora ta zadostovati za 200 let; ne smejo se delati te napake, kakor so se delale žal skoraj pri vseh javnih zgradbah, da se ie mislilo ie na sedanjost; silni razvoj razmer že v najbližji bodočnosti pa ie pokazal hibe tega kratkovidnega postopanja. Ako bodo še naši potomci morali plačevati stroške ta zgradbe, morajo ti imeti tudi možnost uporabe. Zbog tega mora biti taka zgradba skrajno solidna in ob enem monumentalna, v okras mestu. Iz tega sledi, da mora stati taka monumentalna stavba na stavbišču, dostopnem od vseh strani, katerega okolica mora tudi harmonizirati s stavbo. Razumljivo ie samo ob sebi, da mora ležati to stavbišče v sredini mesta. Ker bi bila stavba najmanj trinadstropna, ie tudi to vprašanje važno, ako bi ne kazalo prtilične prostore take stavbe izrabiti za najemniške lokale, ki bi gotovo donasili lepe dohodke. Končno pa prihaja v poštev kot glavni faktor finančno vprašanje, kje dobiti potrebno glavnico, in kako se bo ta glavnica obrestovala in amortizovala. Da se vsaj približno ugotovi potrebna glavnica za popolno dovršitev stavbe, bi se moral poprej narediti ves seznam vseh prostorov, ki so potrebni za magistratno uradovanje, njih število, ploskva in namen, če služijo ti prostori samo uradu, ali pa tudi prometu z občinstvom, kakor blagajne, ekspediti itd. Poleg tega ie treba misliti na seino dvorano s poststranskimi prostori: vse to pa, kakor sem že poprej omenil, preračunjeno, da bo zadostovalo za razvoj tudi v daljši bodočnosti. Monumentalnost stavbe mora imponirati ne s težkimi okraski na fasadi, imponirati mora ie masivnost stavbe. Kje pa dobiti tak prostor, ki bi tem zahtevam ustrezal? Jaz ne poznam drugega, kakor sedanjí Vodnikov trg. Ta meri v sedanjí stavbeni črti ob cesti 60 m in ob straneh 54 m, toraj skupno približno 3000 m². Velika škoda bi bila, trg na eni strani ob Mahrovci hiši zaplatiti, ker potem ostane druga polovica prazna, ali bi se pa mogla uporabiti ie za majhno stavbo. Ob trgu imamo Mahrovo hišo, župnišča in teologijo. Vse

te tri stavbe nimajo bodočnosti, in se bodo morale prej ali slej umakniti. Škoda, da ie takrat, ko se jubilejski most postavljali, prevladalo mnenje, naj se most postavi v smeri na finančno direkcijo, ne pa v smeri na Vodnikov trg, dasi ie bila Mahrova hiša za primerno ceno na prodaj, ker finančna direkcija ne bo izginila stoletja, med tem ko ne samem stoječa hiša ima že sama na sebi usodo, da io podero, posebno ker ovira razvoj velikega trga. Teologija ie staro neuhigijenično poslopje in se bo morala ta ustanova preseliti v primernošje prostore n. pr. v St. Vid v škofove zavode. Isto velja o župnišču, ki bi se lahko premestilo na prostor, kjer sedaj stoji teologija. Tako bi postala zgradba magistrata na Vodnikovem trgu neposredna soseda mogočne stolne cerkve in pa monumentalnega jubilejskega mostu. Majhne hišice poleg »Katoliške tiskarne« bodo pri takem razvoju sosedne okolice morale tudi izginiti, in napraviti prostor nadaljevanju slične zgradbe kakor »Katoliška tiskarna«. Na tem prostoru bi se dala postaviti zadostno velika stavba, da bi bilo tudi mogoče izkoristiti prtilične prostore za trgovinske lokale. Napraviti bi se lahko trgovski lokali ali pa, kar ie po mojem mnenju veliko bolj važno — tržnica. Občinski svet Ljubljanski ie že pred leti pečal s vprašanjem tržnice, in do želni zbor kranjski ie tudi že svoj čas dovolil v to svrhu najeto posojila, ki pa se ie žal v druge namene porabilo, ali pa tudi ne žal, ker bi se vsa zadeva gotovo prenašla. Dasi dobiva prebivalstvo s tržnicami vsakokrat dobra živila, ne sme pa vsled tega nastati dražinja, da se tržja prevzema najemnin za tržno prostore. Namen dati prebivalstvu zdrava živila, bi postal iluzoričen, ker bi prebivalstvo pa zmagoval zvišanja teh že itak visokih cen. Tržna cena morajo pasti vsled rednega obratovanja v urejenih tržnicah, ki proizvajajo le malo izgubo vsled polkvarjenja blaga. Ker so razmere v vsakem mestu drugačne, ni mogoče postaviti en tip tržnice za vsa mesta. Razločevati moramo med tipom velikih tržnic kot jih imajo velika mesta kakor Berlin, Pariz, Budimpešta, Vratislava, Monako itd. in malimi tržnicami. V prvih imajo prodajalci živil svoje stalne stojnice in magacine, v drugih so pa samo pokrite prodajalne pristopne za vsakega prodajalca. Zaradi tega se morajo razmere mesta in okolice dobro proučiti, predno se Slovek odloči za en ali drugi sistem ali pa za kombinacijo omenjenih sistemov. Če se aproviziorna mesto od daleč, ie to dovolj živil posebno pri morebitnih komunikacijskih težkošah oviran, po-

Slovaška Matica.

»Slovaška Matica« ie med slovaškimi Maticami naš »Slovenski Matic« po razmerah in po usodah najbližja sestra. Celotno ime ie obena isto, ker tudi Slovaki pravijo svoji Matici »Matica slovenska«. Ker tudi oni govore »slovensko« in Slovaki se imenuje v njih jeziku »Slovensko«. Zato pa smo mi v njih jeziku »Slovinci« Slovenska in Slovaška Matica sta nastali ob istem času: Slovaška l. 1862, Slovenska pa l. 1863. Slovaška Matica ie med prvimi pozdravila ustanovitev naše Slovenske Matice in je prosila za zamenjavo knjig. Toda Slovaško Matico je l. 1875. doletela ista usoda kakor našo Matico l. 1914. Madžari so Slovaško Matico razpustili in njeno precej veliko premoženje konfiscirali (tudi hišo, zbirko itd.). Tako ie bil slovaški narod 44 let brez svoje Matice (1875—1919); šele po svetovni vojni ie »Slovaška Matica« vstala iz svojega oz. madžarskega groba. Ob istem času se ie tudi naša Matica predlula iz svojega medvojnege spanja. Brez svetovne prevrata bi najbrže obe Matici še danes ne dihalo svobodno in tudi če bi se bila naša za silo oživila, bi Slovaška najbrže ne bila več zagledala belega dne. Danes sta torej obe Matici zopet pri delu in ne bo odveč, če podamo nekaj podatkov o delovanju »Slovaške Matice« ob času, ko

svojo prebueno Matico z veseljem pozdravil kajti v enem letu ie dobila »Matica« — 600.000 Kd. Ministrstvo prosvete ie Matici naklonilo 180.000 K državnne letne podpore.

V »Letopisu« imamo tudi vesti o konfisciranem premoženju iz l. 1875. Velik del stare Matičine knjižnice ie se našel v Nitri; preneliali so ie knjige v Turč. sv. Martina. Žal, da niso imeli tam prostora, ker so v Matičini hiši razni uradi. S to knjižnico se bo menda zgodilo isto, kakor z našo Matičino knjižnico, da bo namreč postala podlaga veliki znanstveni knjižnici. Če Slovaška vlada zahteva v Budimpešti, da se vrnejo Matici tudi druge konfiscirane stvari (zbirke etc.). Naravno ie, da »Matica« pri svojem novem delu prihaja z novim programom, ki bo tudi nas zanimal.

Predvsem namerava »Slov. Matica« izdati »Slovaški pravniški terminološki slovar« (red. dr. A. Jaturecky) nadaljevala se bo Ržnerjeva »Slovaška bibliografija« (l. del izdala l. 1917. Češka akademija). Sprejet je Červinkov spis: »Velikomoravska država«, izdajati se namerava »Slovaški arhiv« zbirka večnih listin iz slov. arhivov. Prof. J. Polivka pripravlja »Zbirko slovaških nar. praviljce«, ki bo obsegala veliko bogastvo nar. blaga, ki ie na niem posebno slovaški narod bogat. Zbirka ie preračunjena na

100 tisk. pol — Doc. dr. Horak pripravlja za tisk »Slovaška nar. pesmic«, ki so zbrane (okoli 20.000 nar. pesmi) v Halašovi zbirki. Pripravlja ie se študije o slovaških narečjih in monografije o slovaških pisateljih (Sladkovič, Kuzmany, Křížek). Matica ie zbrala okoli sebe nekaj delavnih mož (Jozef Skultety, Jaroslav Vlček), dvatnika (Heřmanský in Krčevy) onrajata organizacijo. Miali se predvsem na izdajo slovaškega slovarja (nekaj tacega kot ie naš Platerčikov) kajti znanstvenega slovarja Slovaki ie nimajo in se noslužujejo še Bernolakovega iz l. 1825—1827., ki pa ie seveda zastarel. Koliko dela ie treba za dober slovar, vemo Slovenci prav dobro — zato tem bolj znamo ceniti načrte »Slov. Matice«. V »Letopisu« imamo poleg teh podatkov o preteklosti in načrtov za bodočnost tudi par spisov — pred vsem ie važen spis znanega slovanskega strokovnjaka prof. L. Niederla: Slovanani na Ogerskem«, kjer naš autor »Slovaškega svetca« z dokazi uničuje madžarske nazore o tem starem slovanskem svetu. V »Delah« spisovateljev slovenskih hoče podati »Slov. Matica« zbirko, kakor jo n. pr. pri nas sedaj izdaja »Tisk. Zadruga« izšli sta dve knjigi: ena prinaša »Basne« mnogega slovanskega pesnika Jana Kollarja, ki ie pred 100 leti (1821) nastopil s prvimi svojimi lirčnimi pesmimi, iz katerih ie pozneje na-

stala znana »Slava hči«. Druga knjiga ie zbirka obsega pesmi Janka Matuška, ki ie pesnik slovanske himne: Pod Tatrom se bleksa. Matica ie poskrbela tudi za izdajo Hviezdoslavovih pesmi (»Hviezdoslavov Lyric«) Hviezdoslav, rezerentantni pesnik slovaški, ie lanske leto umrl. To ie nekaj slovaški Stritar. Matica bo skušala omogočiti izdajo vseh njegovih del. »Matica« skrbi tudi za poljudno slovanstvo zato izdaja »Poučno in zabavno knjižnico«, kjer ie mnogo priprosta beležrje; te vrste knjige so namenjene predvsem ljudskim knjižnicam. Tu so razni krajsi spisi domačih pisateljev (nonattisnjeni) in dobri prevodi. Za ljudsko gledališče ie izšla veselegra: »Ubožna rodbina« Matica namerava izdajati tudi šolske čitankе.

Tudi »Slovenske Pohladye« (t. j. Slovaški pregled) revijo za znanost in leposlovje bo »Slov. Matica« obnovila. Tako bo skušala »Slov. Matica« vsestransko vrstiti svojo nalogo, da nadomesti to, kar se ie v polstotletju zamudilo. Dela ie mnogo in slovaški narod potrebuje mnogo prosvetnega blaga. Politika tudi tu moti mirno razvoj. Avtonomistična agitacija raste in se obrača proti onim, ki so Slovaki in Slovaško Matico osvobodili. Slovaki (vseh skupaj ie 2 milijona) očitajo Čehom, da jih hočejo »podebiti«.

treba je tržnica obširne magacine, da se tam spravijo živila. V tem slučaju prebrskanje prodajo živil samo gotovi trgovci s živil. Ako pa je dovoz živil mogoč vsak dan in neposredno okolice, in spravi dotični producent tudi sopro domov neprodano blago, potrebujemo samo pokrite tržne prostore, da se kupovalci in prodajalci varni pred vremenskimi neugodami. Ker pa se gotove vrste živil, kakor, meso, divjačina, osebena perutnina, ribe, sadje, ne more prenašati iz enega do drugega kraja, in se morajo shranjevati v posebnih hladnih prostorih, je za te vrste prodajalcev tržnica s svojimi urejenimi stališči in shranjevalnimi prostori neobhodno potrebna. Pomislimo le, kakšno je meso, ki se vsak dan dovaja na stojnice in sopro spravljiva v ledenice po vročih prašnih ulicah, na umazanih vozovih v Ljubljani, ki ima v svoji kmetijski okolici svoj živilski magazin, bi bila kombinacija teh dveh sistemov najbolj priporočljiva, in tudi lahko izvedljiva: prosta stojnica, in pa določeni prodajalni prostori za gotove vrste živil.

Pri taki ureditvi bi tudi občina pridobila primerno prostore v obširnih kletih in eventualno tudi v pritličju za intenzivnejšo aprovizacijo mesta in s tem za regulacijo cen živil. Meso v hladilnicah bi ležalo nekaj časa, da postane mehko, ob enem pa se tudi pri ugodnem nakupu lahko meso shranilo. Meso na sedjo se pokvari. V Ljubljani jama sedaj tedno neveljano meso, ker se zaklana živina takoj proda. Vagone drugih živil bi se lahko shranilo v kletih. S tem bi prišla aprovizacija mesta v pravi tek, bi bi občina lahko nastopila kot regulator, kar pa sedaj nikakor ne more. Občina bi imela, kakor drugi prodajalci na razpolago klavnice, stojnice hladilne prostore, magacine. Manjka še za meso in osebe.

Znajo je, da je pritična stavba najdražja. Zaradi tega ni pritična tržnica priporočljiva. Tudi jo je težko varovati po stni pred mrazom, in po leti pred vročino. Prejeto je streljo in streljo se jo ne rabijo, ker so prevroča, in se jo naglo onesnažijo. Streljo mora biti masivna, izolirana z debelimi ploščami iz pluta in lea, in vse v železobetonski konstrukciji. To bi pa pri nas celo stavbo tako podražilo, da bi postala sploh neizvedljiva. Ako bi se pritični prostori projektiranega magistrata poslojpa uporabili za tržnico v tej kombinaciji, kakor sem poprej omenil, bi vse bi bvirne odpadle. Vodnjakov trg ima 3000 m². Ali bi imeli tržni prostori globlino 12 metrov z zidovij vred, bi odpadlo na tržnico spodaj 1600 m², za dvorščice pa bi ostalo 1400 m². Okoli tega poslojpa bi se napravile arkade, kakor na Dunaju, dvorščice bi se uporabljale za gojno dvorano, ki bi stale na obokih in bila pristopna iz I. nadstropja. Ostali del dvorščice bi služil za shranjevanje novov kmetijskih producentov iz okolice, ki na svojih vozčkih tudi sedaj vozijo živila v mesto. Severni del proti šolake na dvorščici bi služil za stojnice mesarjev, prodajalcev divjačine in osebne perutnine, kakor tudi za prodajalce živil rib v nalašč za to pripravljenih kothilov s odtokom in dotokom vode. Stavba bi imela štiri vhode, dva glavna sta tržnico in zgornje prostore in dva stranska se sgornjo popostora. V kleti na severni strani bi bili hladilni prostori in bi imel vsak prodajalec meso svojo samostojno celico, in bi mu ne bilo treba prevažati vedno svoje blago. Posebne ventilacije v prodajalnih prostorih ni treba, pač pa je treba ventilacijo s dovajanjem svežega in odvajanjem rabljenega zraka v kletih osebno za meso. Ostali tržni prostor bi se razdelil med stalne in nestalne prodajalce; ti zadnji bi ne imeli nobenih določenih prostorov. Arkade omogočijo, da preha obširnost lahko okoli vsega poslojpa pod streho. Kot postranski prostori morajo biti predvideni: Prostori za tržni komisarjat, prostor za tohtilno, prostor za polidjo, majhna delavnica za eventualna popravila, in stranišča. V nadstropjih bi bili pisarniški prostori, ki pa ne smejo biti pregluboki, ker pri pisarnah prihaja večina le prostor pri oknu v poštev in pa širok hodnik s vhodi v pisarne. S tehničnega stališča bi bilo priporočati, da se pritični prostori razdelje na prodajalne prostore za stalne prodajalce; na ta način se bo takoj dogladilo, koliko prodajalcev bi se spravilo v te prostore in koliko bi se dobilo najemnine. To bi bile v glavnih potezah smernice za morebitno realiziranje te ideje. Odkrito pa povem, da ne morem soglašati s mnenjem, naj se zaseda prostor ob Mahrovi hiši, ker se s tem pokvari prostore in vzame vsako možnost postaviti tam kako monumentalno

To je isto, kot pri nas boj proti »aristokraciji«. Čehi so s najboljšim namenom nešli na Slovaško svojo prosveto in kulturo. Obojega je bilo tam prav malo. Ni bilo profesorjev, sodnikov itd. Vse to bo treba vzgojiti za bodočnost; če pa Slovaki odklanjajo češke knjige, bo morala »Slov. Matica« taboriti hiteti, da ustvari vse, kar bo narodu treba za nadaljen kulturni razvoj. Čehi so svoje veliko delo že izvršili in bodo Slovake pri tem bratovsko podpirali. Tudi tu se rešuje problem, kako bi postali obe kulturi skupna last obeh narodov, oz. kako bi se malema naroda ustvarila podlaga za zdrav napredek. Da se mora narod pri tem opirati na kulturo, ki ji je najbližja, je naravna stvar. Matica se vztrajne in narodno in slovaške misli in žeteti je, da bi to svojo tradicijo ohranile v bodočnosti in batile nekakšno kulturno vez med našimi narodi. V tem smislu želimo »Slovaški Matici« mnogo uspeha pri njenem delu.

D. I. L.

zgradbo. Isto tako se ne morem strinjati s predlogom, naj se ob Ljubljani postavi tržnica; 1. se sopro pogled na živo vodo, kar bi bilo le obžalovati; 2. se more napraviti samo pokrita tržna prodajalna brez podzemeljskih prostorov in bi bili to samo prodajalni prostori v lepši obliki, kakor dosedaj. Prevažanje živil pa bi ostalo nehiteljenčno, kakor dosedaj; 3. bi bila sgrada neprimerno draga, plitva in za ta drag denar nezadostna. To je moje mnenje. Morebiti nimam prav. — V tem slučaju se dam prav rad poučiti. Sedaj pa prihaja glavno vprašanje financiranja. — Ne bom se spuščal v podrobnosti, samo to bi si usojal omeniti, da če ni nujno potrebno, ne kaže pri sedanjih valutarnih razmerah delati dolgeve na veliko vrsto let, ker se sva v nasproti meri ugoditi sedanjemu dolžniku, kar se je pa zgodilo predvojnemu dolžniku. Ta je naredil dolg v zlatih kronah, si lahko pridobil med vojno in po vojni lep zaslužek v papirnatih kronah, in s tem papirnatiimi kronami plačal svoj dolg v zlatih kronah. Sedaj dolžnik pa naredi pri tej dragotini ogromen dolg v papirnatih kronah; ker se pa v dohodnem času vendar morajo spremeniti naše valutarne razmere, in mora dobiti denar sopro predvojno veljavno in kupno moč, naka mora pasti tudi draginja in zaslužek, bo moral sedaj dolžnik papirn. kron vračati svoj dolg v denarju, ki se bo vedno bolj bližal prejšnji zlati kroni. Če se le torej naredi dolg, naredi naj se le za kratko dobo. Ali pa bo mogoče občini te milijone v kratki dobi vrniti, ko bo še veljala papirna krona, je treba dobro premisliti. Tisti, ki je svoj predvojni dolg plačal s sedanjo papirnatimi kronami, je naredil dobro kupčijo, ker se tudi obrest na mera ni bistveno spremenila. Nasprotni slučaj pa je treba dobro premisliti, prej ko se realizira.

Resnica o Hlinkovi stranki in avtonomiji.

Med razdornimi elementi pri nas je visoko v čislh načelnik slovaške ljudske stranke poslanec Hlinka. Ki dela z vso svojo silo za »avtonomijo« Slovaške, ne morda iz dejanske potrebe, marveč zgolj iz strankarskih nagibov, računajoč na to, da bi z avtonomijo absolutno zavladal med Slovaki. V to svrhu išče tudi razne zveze in sicer celo z Nemci. Pred kratkim smo poročali, kako se je pred Nemci ponašal s svojo stranko in organizacijo. Kdor bi mu veriel, bi moral misliti, da Hlinka treba samo s prstom migniti, pa mu sledi vsa Slovaška. Ali mož gradi svoje nade večinoma le na svojo bujno domišljijo, pretirava in si slika razmere povsem drugače nego so v resnici.

Na njegova izvajanja napram Nemcem odgovarja češkoslovaški minister dr. Ivan Džer, ki temeljito pozna slovaške razmere. Ta kompetentni mož pravi o Hlinki, njegovi stranki in njegovi avtonomiji nastopno: Bilo bi napačno, ako bi se smatralo Hlinko za resnega politika in njegove izjave za čisto resnico. Hlinka je človek, ki tudi nevede navaja neresnične podatke. On sam misli, da je vse res, kar pravi. Hlinka je pač, ako se sme tako govoriti o starejšem človeku, tako naiven, da zaupa zunanemu videzu ter si ustvarja samo na temelju svojih zborovanj in svoje agitacije, katerih učinek precejšnje, sliko o političnem položaju. Hlinka navaja rad številke, pa pravi n. pr.: Slovaška ljudska stranka šteje že 500.000 organiziranih članov in ima nad 1000 organizacij. Politično življenje v čeških in moravskih deželah je staro, naslanja se na tradicijo, dočim je na Slovaškem politika še neobdelano polje. Ako ne eksistira ne na Češkem, ne na Moravskem nobena stranka s takim številom pristave, eksistira še toliko manj na Slovaškem in predvsem ni katoliška Ljudska stranka ona, ki bi imela toliko članstva. Ravno tako pretirava je tudi njegova trditve, da stoji poleg tega že 40.000 organiziranih krščanskih delavcev za slovaško ljudsko stranko. Hlinka je pozablil na to, da načeljuje češkovski organizaciji poslanec Vrabec, ki je zavzel proti Hlinki radi agitacije njegovih ljudi ostro opozicionalno stališče. Ti organizirani delavci so brez izjeme na strani Vrabca in Hlinka ne more računati z njimi. Hlinka naznanja Nemcem: Vi Nemci greste lahko vedno s nami, ker mi nismo sovratni in nikadar ne bomo. Resnica je, da je Hlinka največji slovaški sovratnik in da je njegova politika zgrajena na najradikalnejšem sovratizmu. Hlinka meni celo, da bi bilo najbolje, ako bi se Čehi za Slovaške sploh nič ne brigali. Pozablja pa, kaj so Čehi za Slovaške storili, da so jim namreč dali tekem treh let združenja v republiki toliko knjiž v slovaškem jeziku, kolikor jih ni bilo poprej spisanih tekem tisočletne ločitve Slovakov od Čehov. Enašt nemških poslancev je podpisala predlog slovaške ljudske stranke za avtonomijo. Nemško meščanstvo na Slovaškem se je v stari monarhiji madžariziralo. Po prevratu je ra-

publika napravila temu konec. Zanimivo pa je bilo, da so se v Bratislavi kakor tudi drugod madžarizirani Nemci branili nemških šol. Nemci med Slovaki se delijo v dve skupini: Prva se je borila že pred vojno skupno s Slovaki proti madžarskemu režimu, druga pa se je madžarizirala. Prva skupina je proti Hlinkovi avtonomiji, druga pa uganja sedaj najradikalnejši nemški nacionalizem proti Čehom in proti Slovaškom in na te ljudi se naslanja Hlinka pri svojem avtonomističnem stremeljenju. Hlinka naglašja ponosno, da stoji vsa Slovaška za njim. Ali kakor druge njegove trditve, tako je prazna tudi ta trditve. Resnica je, da sta na takozvani slovaški avtonomiji najmanj dve tretjini prebivalstva popolnoma desinteresirani, v kolikor nista od-

ločno proti njej. Delavci in vse delavske stranke, komunistične in tudi madžarski komunisti, so opetovano in odločno izjavili, da so dosledno proti teritorialni avtonomiji po Hlinkovem receptu. Kmetijski sloji pod vodstvom dr. Hodže in dr. Šrobarka so istotako Hlinkovi nasprotniki. Ostanek prebivalstva je indiferenten. Vprašanje slovaške avtonomije ni pravzaprav nič drugega nego vprašanje uradniške birokracije. Domači in ne vedno slovaški uradniki se bore proti češkim uradnikom. To je vse in tega vprašanja se udeležuje največ 10% prebivalstva. Hlinkov predlog ni nikak avtonomija, marveč primitivizem in sicer najprimitivnejši primitivizem. Tako je v resnici vprašanje takozvane slovaške avtonomije.

Narodna skupščina.

ZUNANJI MINISTER O SUVERENOSTI REKE. O GENOVSKI KONFERENCI IN O ODNOSIH NAPRAM SOVIJSKI RUSIJI. — ZAKON O TRGOVSKEM MORATORIJU ODLOŽEN.

— Beograd, 29. marca. (Izvir.)

Včerajšnja seja narodne skupščine je bila politično živahna in značilna, ker se je tekom seje razvila zunanje-politična debata o najaktuelnejših, za državo važnih vprašanjih. Tako vprašanju suverenosti Reke, o genovski konferenci in o našem razmerju napram sovijski Rusiji. Za to sejo je vladalo tako v političnih, kakor tudi v krovih meščanstva in trgovstva veliko zanimanje. Nekateri trgovci in tudi tujci so prišli v zbornico, pričakujoč izida debate glede zakona o trgovskem moratoriju. Pa tudi diplomatska loža je bila zasedena, kajti znano je bilo, da poda zunanji minister kratke izjave glede zunanje politike.

Predsednik dr. Ivan Ribar je ob 18.15 otvoril 47. redno plenarno sejo narodne skupščine. Po končanem bralnostih je na vprašanje poslanca Moskovljeviča odgovoril predsednik, da odredi en dan za odgovore in razprave glede poročil odbora za prošnje in pritožbe.

Za tem je prišla v razpravo interpelacija zemljorad. posl. Vojislava Lazića in tovarišev, če je res zaključena med Reko in Italijo pogodba glede nosilja v znesku 250 milijonov fr in če se je res to zgodilo sporazumno z našo vlado, da če je naša vlada ukrenila vse potrebno za zavarovanje naših interesov na Reki.

Zunanji minister dr. N. Ninčić je kratko izjavil: »Vladi so prispele vesti o sklenitvi posojilne pogodbe med Italijo in Reko. Ta pogodba pa ni bila sklenjena s privolenjem naše vlade. Naša vlada smatra, da more reška država prevzemati mednarodne obveze šele tedaj, ko bo kot neodvisna država popolnoma organizirana in mednarodno priznana. Šele tedaj se morejo zaključiti obveze, če se tudi odobrijo na način, kakor bo to predpisovala reška ustava.

Posl. Vojislav Lazić (zemljorad.) je odgovoril: »Po svojem zadnjem bi moral Reka pripadati naši državi. Z rapalsko pogodbo smo to izgubili. Narod je to vest s težkim srcem sprejel. Reka je postala svobodna država. Zadnji čas pa se se odigravajo na Reki dogodki, ki kažejo na to, da skuša Italija gospodarsko podjarmiti Reko na ta način, da je dovolila posojilo v znesku 250 milijonov fr. Dolžnost naše vlade je, da skrbno zasleduje dogodke na Reki, da varuje njeno neodvisnost v vsakem oziru.

Posl. Gjonović (rep.) ostro kritizira zunanjo politiko in vpraša zunanjega ministra, kaj mu je znaneza o napadu Čanrakova na francosko mislo v Sofiji. Ostro kritizira tudi organizacijo zunanje poročevalske službe.

Na vrsto je za tem prišla interpelacija poslanca Lazića in tovarišev glede stališča naše države na genovski konferenci. Interpelanti vprašujejo zunanjega ministra: 1.) Ali je vlada pripravljena za genovsko konferenco? Kakšen je program konference? Kdo zastopa interese Jugoslavije na konferenci? 2.) Kakšna je vsebina sporazuma naše države, Češkoslovaške, Romunske in Poljske in kakšen je dogovor med Jugoslavijo in Francijo z ozirom na genovsko konferenco. 3.) Kakšno stališče namerava zavzeti Jugoslavija v slučaju, da Italija v Genovi tako, kakor na razorožitveni konferenci v Washingtonu, zopet zahteva razorožitev jugoslovenske vojske. 4.) Kako stališče zavzema Jugoslavija napram Rusiji?

Zun. minister dr. M. Ninčić je kratko in precizno odgovoril na vsako vprašanje posebej. Izjavil je:

Program genovski konferenci je bil določen dne 6. januarja t. l. od vrhovnega sveta na konferenci v Cannesu. Ta program je znan in ni potrebno ga ponovno pojasnjevati. Vrhovni svet je določil, da se na ge-

novski konferenci sklene sporazum glede ekonomske finančne obnove Evrope. Smatramo, da je ekonomska in finančna obnova Evrope tudi v našem interesu. Zato smo, kakor ostale države, pristali na to, da se udeležimo te konference. Kar zadeva sporazum male antante in Poljske, je to jasno označeno v komunikatu z dne 15. marca, kjer so navedene vse točke sporazuma. Ta komunikat je bil objavljen v Pragi, Bukarešti in v Varšavi. Vsebinska komunikata mora biti poznana interpellantu.

Glede razoroženja jugoslovenske vojske pravi zunaj. minister, da mu ni znano, če pride to vprašanje na konferenci v razpravo. Odločno pa se je izjavil: »Ne bi mogli razumeti, da bi bil tak predlog konferenci predložen. Mi vodimo mirobilno politiko. Naša vojska je instrument miru in garancija za nemoten gospodarski razvoj naše države. To je povsem naravno. Vred tega raketor ne bi bil predlog, ki bi bil stavljen na genovski konferenci za razorožitev naše vojske, koristen v dosegu miru v Evropi. Takega predloga ne moremo odobriti in ga moramo odkloniti. (Viharno odobravanje.)

Glede Rusije naglašja minister sledeče: V gospodarskem oziru naša država ni direktno zainteresirana na obnovi trgovskih odnosov s sedanjo Rusijo. V splošnem gospodarskem oziru pa je potrebno, da genovska konferenca razpravi o tem vprašanju. Mi smo poljedelska država, kakor Rusija, nimamo svoje industrije in tudi Rusija od nas ne more dobiti gotovih industrijskih izdelkov. V političnem oziru pa bomo poskušali skrbeti za to, da pridemo v Rusijo v politične odnose sporazumno z našimi prijatelji in zavezniki.

Posl. Lazić je na to deloma ugovarjal izjavljam zunanjega ministra. Zunanje politična debata je bila na to zaključena. Na posamezne ministre so bila stavišena razna vprašanja, na kar je zbornica prešla na pravi dnevni red: k razpravi o poročilu finančnega odbora glede zakona o moratoriju.

Minister pravde dr. Marković je imenom vlade predlagal, da se zakon ponovno odkaze finančnemu odboru v podrobno proučevanje. Predlog je bil z veliko večino glasov sprejet.

Zbornica je na to sprejela poročilo zakonodajnega odbora o koncesiji ribarskemu društvu za ribolov na Ohridskem jezeru. Danes ob 16. zbornica prične razpravo o predlogu republikancev in zemljoradnikov, da se stavi general Zečević pod obtožbo.

MORATORIJ TRGOVSKIH PLAČIL

— Beograd, 29. marca. (Izvir.) Na dopoldanskih in popoldanskih konferencah zastopnikov vladne večine v ministrski sobani narodne skupščine je bila daljša debata o zakonu glede odgoditve trgovskih plačil v tuzemstvu. Konferenca je predvsem razpravljala vprašanje, ali naj narodna skupščina zakon v sedanjih konceptih sprejme ali ne. Finančni minister dr. Kosta Kumanudi je na tej konferenci imel daljši govor, v katerem je pojasnjeval razloge za sprejem moratorija. Prečital je med drugim tudi obširno poročilo našega tržaškega konzula glede tihotanstva valute, ki so je izvažali preko Ljubljane. Minister je dalje ostro gral način pisave nekaterih listov, zlasti gospodarski politiki, zlasti pa, da se ne more dvigniti tečaj našemu novcu. Čeprav je promet bankovcev, znašajoč samo 4 milijarde 600.000.000 dinarjev, v naši državi manjši, kod drugod, in ni vlada že dal časa pri Narodni banki nala absolutno nobenega posojila. Omenja tudi, da se središče agitacije proti dinarju Zagreb. Po daljši zelo obširni debati, v kate-

ri so se radikalci po večini izjavili proti sprejetju zakona, je bil med načelniki parlamentarnih klubov vladne skupine dosežen sporazum, da se poročilo finančnega odbora o zakonu glede moratorija odloži z dnevnega reda.

— Beograd, 29. marca. (Izvir.) Po končanih konferencah je imela vlada kratko sejo, na kateri je bil na podlagi sporazuma klubovih načelnikov odobren sklep, da vlada v narodni skupščini umakne zakon o moratoriju z dnevnega reda in da se znova odkaze finančnemu odboru, ki naj zakon v vseh detaljih znova prouči in potem poroča narodni skupščini. V smislu teh sklepov je minister pravde dr. Laza Marković na včerašnji seji narodne skupščine predlagal, da se zakon ponovno izroči finančnemu odboru. Narodna skupščina je ta predlog z večino glasov sprejela. Na ta način je bila tudi odstranjena zapreka glede demisijske finančnega ministra.

— Beograd, 29. marca. (Izvir.)

Finančni minister dr. Kosta Kumanudi je sprva demokratskemu klubu radi odgoditve zakona o moratoriju podal demisijo. Demokratski klub pa je finančnemu ministru izrekel popolno in soglasno zaupnico, vsled česar se je dr. Kumanudi izjavil, da še nadalje ostane na svojem mestu.

Politične vesti.

— Izjava. Na protestnem zboru, proti namero da se ukine medicinska in tehniški fakulteta na Ljubljanskem univerzitetu, skoro svi govorniki uzeli su prigodu više za agitacijo svojeg političkog nverjenja nego za samu stvar radi koje je zbor bio sazvan. Jedan je između takovih bio stud. med. Ilija Rantić. Pošto se sa mnogo strana tvrdi, da je Rantić govorio u ime Dalmatinaca, smatramo za potrebno da javno izjavimo: 1. Stud. Med. Ilija Rantić nije bio ovlašćen da govori u ime bilo koga a pogotovo ne u ime Dalmatinaca; 2. Sa političnom stranom njegova »govor« ni se apsolutno ne slažemo i smatramo sa potpuno neosnovane i neopravljene njegove napadahe na g. ministra Sv. Pribičevića; i 3. odbijamo ne samo svaku odgovornost za ono što je Rantić nepozvan govorio već ju najstrože kao nedostojnu osuđujemo. Suvise, da se ova izjava nebi krivo tumačila, izjavljujemo: 1. Bez obzira na razloge radi kojih se namerava predložiti nar. Skupštini ukinuće med. fak. i preinače teh. odbijamo i potpisujemo rezoluciju, koja je na protestnom zboru jednoglasno primljena i to iz sledećih razloga: 1. jer su med. i teh. fakultete pokazale da imaju pravo na obstanak i da odgovaraju svom znanstvenom zadatku i po tome da koriste prosveti i napredku našeg naroda; 2. jer troškovi za održavanje nisu tako veliki da ih Država ne može da podnese; 3. jer se od ovog pitanja stvara jedno nepotrebno političko pitanje i izazivlje nezadovoljstvo kod slovenskog dela našeg naroda. II. Imadmo opravdanog razloga da verujemo da se nar. Skupština, imajući u vidu sve razloge koji govore protiv nameri o ukinuću odnosno preinaci Ljubljanske univerze, neće dirati u zakon kojim je univerza postavljena, nego će, naprotiv, glasovati za sve ono što je potrebno da se naša univerze što bolje opskrbe, uzdrži i unaprede na korist celokupnog našeg naroda. III. Verujemo, da će g. ministar prosvete Sv. Pribičević, u koga vidimo iskrenog rodoljuba i pravog državnika, poslušati i razumeti glas omladine i naroda i da će On, u koliko to bude do njega ovlašćen, poradići da se spomenuti fakulteti ne ukinu, nego da će se starati kako će naša univerze što bolje odgovarati svojim uzvišenim zadacima. Ljubljana 27. marta 1922. Dalmatinski akademikari. (Sledi 41 potpisov.)

»Deutsch-Südslavische Gesellschaft« in Frankfurt. To društvo ima, kakor je znano, propagandno svrhu kulturnega zbliževanja med Nemci in Jugoslovani. Duša društvu je znani naš jugoslovenski prijatelj Herman Wendel. Od maja 1921, odkar je bilo društvo ustanovljeno, je priredilo že celo vrsto javnih predavanj. Novinar dr. Alfons Paquet je predaval o nemstvu in slovanstvu, zlasti se je bavil z rusko revolucijo, katero je sam preživel. Potem je predaval monakovski docent dr. Geesman o Nemcih v Jugoslaviji, bolgarski visokošolec Popov pa o gospodarskih razmerah v Bolgariji. Četrto predavanje je imel Wendel sam. Pečal se je zelo obširno s potrebnimi trgovskimi stiki med Nemčijo in Jugoslavijo in kako zanimivo je poslušateljstvo predločeval svoje potovanje po Jugoslaviji. Dne 17. t. m. pa je predaval tamkajšnji evangelijski župnik dr. Schwarzklose o Jugoslaviji. Črtal je staro srbsko kulturo in podajal slike iz dobe cara Dušana in med drugim obžaloval, da Nemčija v vojni ni stala na strani Srbije. Ožigonal je početje Ferdinanda Hababurškega, ki je šel na Vidov dan 1. 1914 v Sarajevu izživet srbski življenj. Predavatelj je koncem svojega obsežnega govora izrekel nado, da pride do boljših odnosov med Nemci in Slovani. Kajti v misljenju Nemcev se vrši velika izprememba in gotovo je, da Nemci v bodočnosti ne bodo gledali na Slovane več z viška, marveč tako, kakor gleda jednak jednakega. Jednako društvo kakor v Frankfurtu se ustanovi v kratkem v Berlinu. Iz društva kakor tudi iz predavanj in iz knjig Hermana Wendla voje nov

dub, ki stremi po tem, da bi bili Nemci napram Slovanom spravnejši in bi tako odpravili stoletno kivico. Da pa politične vzajemnosti med Nemci in Jugoslaveni v praksi še dolgo ne bo, nam spričuje sklep bavarske vlade, izvršen pred kratkim, ki je odbil prošnjo soproge Ivana Meštrovića za dovoljenje bivanja v Monakovem v študijske svrhe. Ta bavarski odlok je hud udarec na idealno delo frankfurškega našega prijatelja. (»Česko Slovo«.)

Novi bolgarski pravopis in politika. Kakor smo že poročali, so univerzitetni profesorji v Soliji ustavili svoja predavanja, akademiki pa so zapretili s stavko zaradi novega pravopisa, ki ga je predložil prosvetni minister Stojan Omarčevski narodnemu saboru. Zakonski načrt o novem pravopisu vsebuje samo nastopni člen: V pravopisu sedanega bolgarskega jezika se uvedejo teke izpremembe: a) »dubeli jere« in »tlenki jere« sta izključena iz bolgarskega pravopisa in jezika, b) v pomožnih glagolih se zamenja črka »j« s črko »a«, črka »jeric« se zamenja s črko »ec«. Dnevno časopisje in periodični tisk, ki bi se še nadalje držali starega pravopisa, bodo ustavljeni v roku 1-3 mesecev. Državni uradniki, ki bi se posluževali starega pravopisa ali bi kar koli tiskali s starim pravopisom, bodo opušteni iz službe. Zasebniki, upravitelji tiskarn in izdajatelji, ki bi tiskali knjige, brošure i. dr. s starim pravopisom, bodo kaznovani s zaporo 1-3 mesecev in z globo od 5-20.000 levov. Tiskovine bodo zaplenjene, tiskarne pa se bodo zaprle za 1-2 meseca. Novi pravopis je uveden s 1. junijem minulega leta, zakon stoji v veljavo s dnevom objave. Prosvetni minister bo izdelal poseben pravilnik o pravopisu. Ta načrt ministra Omarčevskega bo pregledala bolgarska akademija znanosti. Načrt bolgarskega prosvetnega ministra o novem bolgarskem pravopisu je prvi korak k zblizanju bolgarskega in našega jezika. To zblizanje so bolgarski Slovani že dolgo pripravljali in se trudili, da razširijo to misel med inteligenco, ki je žal v večini orijentirana v Ferdinandovem duhu, kar dokazuje tudi nastop bolgarskih vseučiliških profesorjev in akademikov proti uvedbi novega pravopisa, ki bo brezdvomno veliko pripomogel k potrebnemu zblizanju med nami in Bolgari.

Nemška diplomacija. »Neue Zürcher Zeitung« piše: Nova Nemčija je v veliki zadregi pri imenovanju svojih diplomatskih zastopnikov. Diplomati stare šole so v splošnem neuporabljivi, mladih zmognih diplomatov, ki bodo vzgojeni v naziranju novega časa, pa še dolgo ne bo. Imenovanje trgovcev ali novinarjev za zastopnike v inostranstvu je vedno neke vrste riziko, čeprav ne v vsakem slučaju. Veleindustriji in veletrgovci, ki so izvežbani v tehnični pogajanji, neradi zapuste svojih dobro plačanih mest, čeprav poudarja ljudska stranka, s katero ti strogi navadno simpatizirajo, potrebo krogovnikov. Pri sedanjem položaju je natančno poznavanje gospodarskega življenja glavni pogoj za uspešno diplomacijo. Poslaniško mesto v Washingtonu je prizadejalo Namčiji največ skrbi. Že pred meseci se je razpravljalo o vseh mogočih kombinacijah. Mnogo odličnih kvalificiranih osebnosti se je opovedovalo državnim službi. Nazadnje je imel sedanjí finančni minister Hermes največ izgleda za poslaniško mesto v Washingtonu toda Hermes se je odločil, da ostane raje doma. Nato je ponovno izjavil tajni svet Wiedfeldt, da je pripravljen prevzeti to mesto. Dr. Oto Wiedfeldt je star 51 let, je bil dolgo v državnih službi, šel i. 1911 v Tokio, med vojno pa je bil član direktorije Kruppovih tovarnic, kjer je še sedaj. Gotovi nemški krogi pričakujejo mnogo od vzpostavitve normalnih odnosov z Zedinjenimi državami. Politiki, ki so podcenjevali ameriško sodelovanje v svetovni vojni, menijo sedaj, da smejo sklepati vselej dejstva, da Zedinjene države in Nemčija niso v Zvezi narodov, na novo bodočo svetovno konstelacijo, kar pomeni, da ne poznajo dejanskih razmer.

Ameriško časopisje proti italijanskemu imperijalizmu. »The New York Times«, največji ameriški list, piše o reških dogodkih med drugim: Fašisti so pregnali reškega predsednika Zanello in ga prisilili, da podpiše sramotno odpoved, brzojav iz Rima pa pravi, da italijansko javno mišljenje vključ priznavanju potrebe, da se izvrši rapalska pogodba, ne sme preslišati apela mučenškega mešta. Volitve v ustavotvorno skupščino so bile izraz vseh Rečanov tako Italijanov kakor Hrvatov, Madžarov in Nemcev. List omenja razne fašistovske napade in izgrede, konstatira, da Italija ni voljna izvršiti obveznosti rapalske pogodbe ter pravi, da je malo upanja na ureditev reških gospodarskih razmer, dokler Italijani popolnoma ne izpraznijo Reke. — »New York Evening Post« pa piše na ugodnem mestu, da nima samo Francija monopola na imperijalizem, ampak tudi Italija, kar se kaže zlasti sedaj v reškem vprašanju. List pravi: Ako je upravičen italijanski nacionalizem na Reki, potem je upravičen tudi francoski v drugih krajih.

Odkriti nemški dokumenti v Belgiji. Med pohištvo bivšega nemškega konzulata v Antverpnu so našli več zabojev s važnimi spisi raznih nemških uradov, med drugim tudi spise nemške civilne uprave in tajne novinarske službe. Policija je zaplenila najvažnejše dokumente, ki kompromitirajo več belgijskih državljanov.

Gospodarstvo.

Ing. agr. Vinko Sadar:

Kmetijsko znanstvo kot veda.

I.

Kmetijsko znanstvo, nauk o kmetijskem gospodarstvu ima za nalogo: 1. da ugotovi trenutno stanje kmetijske tehnike in poda kmetijstvu najprimernejše metode, 2. da naznači najboljši način kmetijske tehnike in njene uporabe z ozirom na kmetijsko-gospodarsko lego obdelovane zemlje in nje nje naravnih odnošajev. (Landlexikon Meyer - Puttitz.)

Boljša se mi zdi definicija: Kmetijsko znanstvo je samostojna, neodvisna, enakovredna veda, ki ima za svrha, da potom sistematično - eksperimentalnega in empirično - praktičnega raziskovanja, potom agrarne zgodovine in geografije skuša spoznati in rešiti raznovrstne probleme, ki se tičejo kmetijskega gospodarstva.

Kmetijsko znanstvo tedaj delimo v 1. sistematično kmetijsko znanstvo, ki je razvrščeno v: A. Nauk o kmetij, tehniki, in sicer a) nauk o proizvodnji rastlin, b) nauk o proizvodnji živali, c) nauk o kmetijsko-tehničnih panogah. B. Nauk o kmetijsko-gospodarski upravi; 2. agrarno zgodovino; 3. agrarni zemljepis. (Hans Bernhard: Die Agrargeographie als wissenschaftliche Disziplin.)

Kmetijske vede svojčas sploh ni bilo. Kmetijsko-gospodarski snov je bila še dolgo v novem veku pomešana z vsemi mogočimi vedami. Svrha kmetijskih beležek je bila začetoma čisto utilitaristična. Zbirali so izredne kmetijske izkušnje, da jih ohranijo spominu in s tem koristijo drugim kmetovalcem, torej stališče, ki je še danes zastopa popularna literatura. Znanstvenih naziranj redko ali sploh ne najdemo. Praznoverje, mitologija, astrologija in slične stvari so igrale v kmetijskih razpravah važne vloge. Živalske bolezní so tolmučili po babjevnih nazorih starega in srednjega veka in šele Arthur Young na Angleškem in Albrecht Taer na Nemškem (18. stol.) sta položila prvi temelji kmetijski vedi.

Naša veda se poslužuje raznih znanstvenih pomožnih disciplin. Na eni strani sega v naravoslovje, na drugi v narodnogospodarsko znanstvo. Vendar ima obširno lastno znanstveno polje, kjer odločuje ona sama. Botaničar lahko študira prehranjevanje rastlin: rabe umetnih in naravnih gnojil pa vendar ne razume, če se ni specialno bavil z agrikulturno kemijo. Geolog lahko raziskuje postanek vrst zemlje, toda ne briga se za obdelovanje in negovanje zemlje in še manj za gospodarske stroje in njihovo konstrukcijo. Zoolog se lahko peča z morfologijo, fiziologijo in biologijo domačih živali. Ne zanima ga pa specialno negovanje, vzgajanje ter krmiljenje, podelava mleka v maslo, sir itd., to prepušča kmetovalcu.

Ker nepoučeno občinstvo — in tega je mnogo — sploh ne smatra kmetijskega znanstva za samostojno vedo; ker je — nadalje — prav ta veda za naše razmere pomembne važnosti in je v splošnem interesu, da se, kolikor je to pač mogoče, ta veda v naši državi, ki velja za agrarno, razširi, hočemo v kolikor mogoče kratkih potezah dokazati, da je kmetijsko znanstvo prav zelo zanimiva in razvita veda.

II.

V razvoju duševne kulture lahko razlikujemo, če hočemo, tri periode. V prvi periodi so se ljudje v glavni meri ukvarjali s teologijo, mitologijo, filozofijo, z jezikovnimi in pravnimi vedami, literaturo, pesništvo in sličnim. To dobo lahko zovemo humanistično periodo.

Drugo, poznejšo periodo, karakterizira vpoštevanje in razcvit naravoslovnih ved: zovemo jo naravoslovno. Naravoslovne vede so se gojile posebno od časa prsvetljenja dalje. Vendar sta se morali matematika in naravoslovje tja do novega časa ljuto boriti, da si izvozljeta isto spoštovanje kakor humanistične vede.

Naravoslovni dobi pa sledi tretja, univerzalna periodo. Sodobno se šele pomika v to fazo, ki se karakterizira po tem, da želi kratkoma vse raziskati in izslediti, zlasti stoji na stališču, da se mora vse, karkoli se nudi človeškemu duhu in spoznanju, raziskati ter da so vse raziskovalne panoge enakovredne in enkrat za vselej enako opravljene.

V tej univerzalni periodi se pojavljajo med drugimi tudi take »praktične stroke«. In za praktične stroke veljajo tudi naše kmetijsko, gozdarsko, tehnično, trgovsko znanstvo itd. Na te praktične stroke se gleda večkrat s posebnim nezaupanjem in na njihove zastopnike kakor na neke vrste obrtnike. Tako zlasti humanisti, pa tudi naravoslovci in celo učeniki in učenjaki narodnega gospodarstva (ki velja tudi za »praktično« vedo) in še mnogi drugi ne cenijo kmetijskega znanstva in ga čislajo očitno in neopravičeno manj nego druge vede.

Glavni vzrok, da se navedene stroke tako malo spoštujejo, je pač v tem, da jih marsikdo smatra za doktrine, ki naj bi imele kot glavni cilj edini namen, da izboljšujejo prakso. Žalibog, poudarjajo mnogi zastopniki teh »praktičnih« ved tudi sami izboljševanje prakse kot glavno in edino svrha teh ved. Ni čuda, če se potem tudi laiki s svojo sodbo pridruži temu nekako oficijalnemu naziranju.

V kmetijsko-gospodarski literaturi baš ta enostransko-utilitaristična smer mnogim spisom daje banavizni karakter tako, da postanejo že izobražencu naravnost neprebavljivi: na veliko škodo radi tega omalovaževanega kmetijskega znanstva.

Nočemo se spuščati v razpravo, v koliko je in v koliko ni opravljeno to utilitaristično stališče, ki je brez dvoma enostransko in neznanstveno. Ne moremo pa tega stališča nikomur zameriti. Saj se je kmetijska veda rodila v dobi prosvetljenja in nje nje racionalističnih nazorov.

Sam oče kmetijske vede, Albrecht Taer (1752-1828) je bil zastopnik racionalizma, ki polaga glavno važnost na ono, kar je praktično, kar slajša človeku življenje. Najvažnejše svoje delo »Die Grundsätze der rationellen Landwirthschaft« pričenja z definicijo: »Kmetijstvo je obrt, ki mu je svrha, da s pomočjo vegetabilnih in animalnih tvarin nosi dobiček ali pomaga, da se prisluzi denar!« S to enostavno definicijo postavlja Taer kmetijstvo v vrsto ostalih ljudskih obrtnij. Tudi Taerovi učenici in nasledniki, Thünen, Rümker, Schwert, Liebig in sploh vsi klasiki kmetijskega znanstva so z malimi izjemami v racionalističnem smislu potiskali praktično tendenco kot glavni nagib v ospredje.

Rümker zastopa še mnenje, da kmetijska veda nima same sebe za cilj, temveč, da je pospeševanje prakse njena glavna in bistvena naloga. Rümker celo trdi, da to ne velja samo za kmetijsko, nego tudi za druge vede n. pr. za medicino, jurisprudenco itd. On trdi namreč: »Vede se dandanes v pretežni večini ne gojijo radi njih samih in vsak pameten mislec človek bi imel kaj malo hvalažno nalogo, če bi gojil vede, ki ne služijo nobenemu drugemu namenu.

Toda imamo celo vrsto mož, ki so že davno uvideli, da le-ta praktična stran kmetijske vede ne zadovoljava. Že Thünen n. pr. piše, da ostane popolnoma mrzel v pogovoru o kmetijstvu vselej, kadar vidi, da je predmet interesa samo ono, kar prinaša korist.

Ne mislimo več razpravljati o tem, kdo še je zastopal utilitaristično in kdo znanstveno strujo. Ni to predmet teh vrstic, pač pa sledeča razmotrivanja.

Nikdo ne sme zameriti vedi, če se peča s čisto praktičnimi vprašanji, s poboljšanimi istine itd. Toda če bi se hotelo postaviti to pečanje za glavno ali celo edino svrha znanosti, potisne se to vedo na hanavizno podrejenost stališče.

Glavna svrha vsaki vedi je spoznanje. Vse, kar se dogaja, vse, kar biva na svetu, vse želimo spoznati in razumeti. Želimo si pač nasititi svoj glad in svojo željo po znanju. In v to nam služi veda. Podrejene važnosti je pa vprašanje, ali naj doktrina služi praktični koristi ali ne. Kdor je resnično vznemsen in navdušen za vedo, želi le življati lepoto dotične vede; to ga zadovoljuje in dviga. Če pa ima ta veda še postransko praktično svrha in namen, je drugo vprašanje, ki nima posla z estetičnim užikom pravega učenjaka.

(Konec prihodnjč.)

—g Ali je ustanovitev borze v Ljubljani potrebna? Pred zadnjo devizno odredbo, ko je bila še arbitražna dovoljena, je igral ljubljanski trg po svojih direktnih telefonskih zvezah z Dunajem in s Prago nekako vlogo posredovalca med tema dvema trgovca in Zagrebom. Vselej tega tudi ni bilo prav nobene potrebe za ustanovitev lastne borze v Ljubljani. Kajti vse devize, ki so bile na arbitražnem potu nabavljene, so bile zopet prodane v Zagrebu, izvemši ono količino, ki so jo porabile banke za svojo lastno klijentelo. Po zadnji devizni odredbi se pa je položaj v toliko spremenil, da morajo sedaj vse banke svoje vezane devize prodajati na Zagrebški borzi in istotam tudi kupovati za svojo klijentelo potrebne devize. Ker pa je na zagrebškem tržišču radi ustavljene arbitraže povpraševanje po devizah večje od ponudbe, dogodi se zelo mnogokrat, da ljubljanski bančni zavodi ne dobe zahtevanih deviz, čeprav je bila tisti dan po kaki drugi ljubljanski banki prodana večja množina dotične devize na borzi. — Taki in enaki borzni dogodki govore odločno za ustanovitev lastne naše borze. Kajti na ta način ostale bi devize pri nas, na našem tržišču. Vendar bi si v Ljubljani lahko tudi brez borze pomagali, ako bi se ustanovili pri tukajšnji podružnici Narodne banke nekak devizni clearing za vse banke Slovenije. V tem clearingu bi se dnevno v teku predpoldneva prijavili vsi nakupi in vse prodaje deviz ter bi se po povprečnem tečaju zagrebške borze kompenzirale. Preostanek pa bi se prodal, oziroma kupil bodisi na Zagrebški borzi ali pa potom arbitraže. Na ta način bi se precej zavrla včasih popolnoma nepotrebno in nesmiselno navijanje tečajev na Zagrebški borzi nad svetsko pariteto. Na drugi strani bi bila pa tudi dana tukajšnjim zavodom prilika, da si sluzneje in — kar je glavno — pa ceneje nabavijo njihovim klijentom potrebne devize brez sedaj potrebnih ogromnih tujih provizijskih stroškov. — Te vrste kompenzacije deviznih kupcij bi borzo in njeno delo popolnoma nadomestila. Da bi pa imela ustanovitev borze kakšen drug blagodejen vpliv na naše narodno gospodarstvo, je zelo dvomljivo. Pač pa bi postala nevarnost še večja, da se re razpasejo radi tečajnih razlik med Zagrebom in Ljubljano spekulativne mahinacije in pa medsebojno umetno dviganje tečajev. Saj se dandanes vsaka stvar skoro raje od posameznikov zlorabi nego pametno in občerkovno porabi. Ta »signum« naših časov opazi še žalibog na vsak korak. In gotove vrste ljudem te železne srca ne iztrgaš iz bogato rejenih njihovih teles! Ljubljanska borza bi bila v najboljšem slučaju le lokalnega, vrhu tega pa le začasnega pomena. Kajti kakor hitro se zopet dovoli in uvede splošna arbitraž, kar se morebiti zgodi v dozdnelem času, bi zopet težila cela kupčija na Zagreb. O tem je težko domniti. Ljubljanska borza bi ostala popolnoma izolirana. Efektne transakcije bi pri nas sploh ne prišle v poštev, ker vlada v efektivni kupčiji precejšnje mrtvilo in je sploh dvomljivo, da bi se vsak dan iz-

vršili kupčijski sklepi. Iz vsega tega izhaja, da bi se z ustanovitvijo lastne borze v Ljubljani udarilo po vodi, kar bi našemu narodnemu gospodarstvu utegnulo doprinesti več škode nego koristi.

—g Sejem v Sevnici ob Savi. Konjski in svinjski sejmi v Sevnici so dovoljeni. Prvi tak sejem se bo vršil dne 3. aprila poleg živinjskega sejmišča.

—g Protestno zborovanje gospodarskih organizacij. Trgovska in obrtniška zbornica, Zveza industrijev, Zveza trgovskih gremijev in zadrug ter Pokrajinska zveza obrtnih zadrug sklicuje na ponedeljek dne 3. aprila ob pol 11. dopoldne v Mestnem domu v Ljubljani protestno zborovanje vseh pridobitnih slojev. Na shodu se bo protestiralo proti nezgodnim davčnim bremenom, neprilikom in težkočam, ki se povzročajo naši trgovini, industriji in obrti v zadnjem času v vedno rastoči meri. Po sklepu delegatov iz vse Slovenije na predposvetovanju v nedeljo dne 26. marca ostanejo v ponedeljek ves dan vse trgovine po vsi Sloveniji zaprte v znak protesta proti krivični odmeri bremen in šikaniranju pridobitnih slojev. Trgovci, obrtniki in industriji se pozivajo, da se tega protestnega zborovanja zanesljivo in polnoštevilno udeležijo.

—g Hišnim posestnikom! Po naročilu ljubljanskih in okoljskih dimnikarskih mojstrov naznanja deželna zadruga dimnikarjev za Slovenijo v Ljubljani vsem p. n. hišnim posestnikom v Ljubljani in okolici, da bodo od 1. januarja 1922 nadalje dimnikarski mojstri sami inkasirali pristojbino za snajenje kurilnih naprav vsake tri mesece to je 31. marca, 30. junija, 30. septembra in 31. decembra. Do inkasiranja v navedenih rokih so upravičeni posamezni rajonski dimnikarski mojstri od ministrstva za trgovino in obrt v tistem delokrogu, ki se jim je dodelil; pogosto so se dogajali slučaj, da se je dimnikarska tvrdka kljub zakoniti razdelbi usiljevala v tuje ometalne okraje in da je tam neupravičeno izvrševala dimnikarsko delo. Za dimnikarska dela, ki so jih dimnikarji izvrševali v tuji potrebi v tujih rajonih, se bodo sami med seboj poravnali. Vselej tega opozarjamo p. n. hišne posestnike, da bi imeli obilo sitnosti in nepotrebnih potov, ako bi plačali za izvršeno dimnikarsko delo dimnikarskemu mojstru, ki ni bil po obstoječi naredbi upravičen izvršiti dimnikarsko delo v tujem rajonu. S tem bi si nakopali tudi nepotrebna pota k sodišču radi zaslišanja kot priča.

—g Poštni čekovni zavod v Ljubljani objavlja vsem svojim računomietnikom, da se bode po odredbi ministrstva za pošto in brzojav z dne 18. marca 1922 št. 14.930, počenši s 1. aprilom 1922 začela obrestovati imovina na čekovnih računih pri poštnih hranilnicah v Sarajevu ter pri poštnih čekovnih zavodih v Zagrebu in Ljubljani z 1-8%.

—g Državna posredovalnica za delo. Dela iščejo: viničarske družine, ključavničarji, sedlarji, pekl, mlinarji, mesarji, zidarji, tesarji, trgovski sodrudi, prodajalci, pisarniške moči, dninarji, dninarice, poljski delavci, delavke, vzgojiteljice, kuharice, služkinje, vajenci, vajenke itd. — V delo se sprejmejo: rudarji, zidarji, tesarji, mljarji, strojni ključavničarji, sodarji, viničarji, viničarske družine, poljski delavci, kleparji, šteparice, služkinje, kuharice, vajenci, vajenke.

K povišanju naročnine „Slovenskega Naroda“.

Radi prav občutnega podražanja tiskovnega papirja in radi znatno zvišanih drugih stroškov smo primorani skromno zvišati naročnino »Slov. Naroda«.

Kako težaven je položaj časopisja, najbolj izpričuje dejstvo, da je moralo mnogo časopisov prenehati radi ogromnih stroškov, ki jih listi, ki niso osnovani na solidni in krepki podlagi, sploh ne zmorejo več. In vendar je časopisje neobhodno potrebno, vsaj obvešča javnost o vseh panogah političnega, gospodarskega in kulturnega življenja. Zato je dandanes časopisje prava potreba za vsakega, ne more ga pogrešati ne inteligent, ne trgovec, ne obrtnik in ne kmet, ne delavec, v vsaki hiši, v vsaki rodbini se čuti živa potreba dnevnega tiska, ki je verno zrcalo sodobnih razmer in dogodkov in organ javnega mnjenja. Brez dnevnega tiska bi bilo življenje pusto in dolgočasno. Tega se zavedajo naši številni naročniki, ki vključ vsem življenjskim težkočam in neprilikam zvesto vztrajajo na naši strani. Zato smo prepričani, da se nam ne izneverilo tudi sedaj, ko smo prisiljeni za skromen znesek zvišati naročnino.

Za 10 dinarjev mesečno 26 števil dnevnika, dostavljenega v hišo ali po pošti, le res malna nagrada za raznovrstno čtivo, ki jo nudi vsaka številka »Slov. Naroda«.

Naši cenjeni naročniki bodo gotovo upoštevali vse to in nam ohranili svojo zvestobo tudi v bodoče. Uprava »Slov. Naroda«.

Škof dr. Mihael Napotnik.

Včeraj ob pol 14. je umrl kakor smo že poročali v Mariboru dr. Mihael Napotnik. Kot tretji mariborski škof in kot 54. v vrsti škofov v lavantinski škofiji. Obolél je že lani. Bolezen se mu je šušljala jeseni in zdravnik se bili že takrat prepričani, da ni več sredstva, ki bi moglo preprečiti neizogibno katastrofo. Po zadnjem nastopu v stolnici se je bolezen znatno poslabšala. Pokojnik se je dolgo upiral misli, da je neozdravljivo bolan, na vsak način je hotel delati, kol bi bil popolnoma zdrav. Njegov najljubši zdravnik je bil dr. Marinič. Zadnjič je vstal oziroma nastopil oficijelno v svoji palači, ko mu je pokrajinski namestnik g. Ivan Hribar izročil najvišje odlikovanje red Sv. Save I. vrste to je bilo dne 29. januarja. Takrat mu je bil glas še krepak, nič se mu ni poznalo, da je že posvečen smrti.

Zadnje dni se je opetovano govorilo o njegovem umiranju. Danes jutraj se je pričel resni smrtni boj, izprva težak za umirajočega, proti poldnevju je nastopilo olajšanje, proti koncu je nastopila mirna agonija.

Mihael Napotnik, knezoškof lavantinski, hišni prelat papežev, rimski grof, dr. bogoslovja, član Leonove družbe, pokrovitelj mnogih kat. društev, častni občan mnogih občin, vitez reda Sv. Save I. reda, je bil rojen l. 1850. 20. septembra v Trepanju pri Konjicah. Na Dunaju je promoviral za doktorja bogoslovja, na to je bil tu ravnatelj Avgustineja, okupacije v Bosni se je udeležil kot vojni kurat, iz tega časa izvira njegovi spisi o bosanskem slovstvu itd. V mašnika posvečen 25. julija 1875, za knezoškofa imenovan 27. septembra 1889, posvečen 27. oktobra 1889, introniziran 17. novembra 1889. — torej je dne 29. septembra praznoval 32 letnico svojega škofovanja.

Že kot dijak in bogoslovec je bil zelo delaven na literarnem polju. Zanimivo je, da je svoje delo najprej posvetil narodnemu gospodarstvu ter zgodovini. Pozneje se je pečal s modro slovnimi jezikoslovnimi in vzgojskimi nima nauki ter pisal potopise slovanjuga. Njegov prvi spis je izšel l. 1873. v mariborskem »Vestniku«, posvečen kmetijstvu. Bil je dolgoletni sodrudišč Slov. Gospodarja, kjer je opisoval svoje potne doživljanje po slovenskem svetu. L. 1884. je izdal knjižico »Kratek pregled bosanskega slovstva«. Kot škof pa je svojo literarno delavnost posvetil izključno cerkveni smerti. Največje njegovo delo je bila razprava »Sv. Pavel apostol sveta in učitelj narodov«, katara knjiga je v 12. letih doživela 8 izdaj. Njegov drugi znamenitejši spis je zgodovina prvega pujskega škofa, cerkvenega pisatelja, mučenika sv. Viktorina. Izdal je 25 slovenskih knjig.

Posebno pažno je posvečal lepoti in novim zgradbam cerkva, katerih je mnogo posvetil, med njimi krasno baziliko »Matere Milostie« (franciškanska cerkev) v Mariboru kot znan slovec pridigar je pridigal ob času mednarodnega evharističnega kongresa na Dunaju l. 1912 v katedrali Sv. Stefana in franciškanski cerkvi ter na mednarodnem marijanskem kongresu v Solnodgradu l. 1910.

Pod pokrojitvijo dr. Napotnikom je služboval tudi pesnik Anton Askerc Sprva ga škof ni oviral v njegovem literarnem delovanju, dasi je dr. Mahnič v svojem »Rimskem katoliškem ostopu kritiziral pesnikove umotvore in jih označeval kot ateistične. Selo ko je intervjuiral pri njem ljubljanski škof dr. Missia, je Napotnik poklical Askercu ad audiendum verbum, vendar pa se ne more trditi, da bi bil pokojnik preganjal Askercu tako, kakor je bilo to v navadi pri drugih cerkvenih dostojanstvenikih. Konflikt med pesnikom in škofom se je vključ temu vedno bolj pospeševal, večinoma pač po zaslugi ljubljanskih cerkvenih krogov, dokler ni Askerc napravil konec konfliktom s tem, da je dal slovo svečeniški službi.

Dr. Napotnik je bil v 70 letih preteklega stoletja ravnatelj Avgustineja na Dunaju in je prišel v ozke stike s avstrijskim dvorom, kjer je ostal pesona gratisima do zadnjega. To so mu zamerili zlasti ob prevratu. Vključ temu, da so ga torej proglašali za avstrofila, je bil dr. Napotnik eden prvih izmed naših cerkvenih dostojanstvenikov, ki se je odkrito in z vsem prepričanjem postavil na temelj naše nove države Jugoslavije. Njegov govor, ki ga je imel ob priliki poseta pokrajinskega namestnika Ivana Hribarja v Mariboru je vzbudil v vsaj naši javnosti splošno pozornost. Bil je to čestiteor svečenika, ki se je z vsem arcem in z vsem prepričanjem postavil na stališče brezpogojne udanosti in zvestobe do domovine in prejasne vladajoče kraljevske hiše. Njegove besede »Boga so bojte, kralja častite, njegove oblasti ne čislajte, so našle v vsi jugoslovnski javnosti glasen odmev in splošno odobravanje, takisto tudi njegova slovesna izjava »da hoče po svojih močeh složno in vzajemno z zakonitimi oblastmi delovati za miren razvoj in ohranitev krasne kraljevine, kakor za blaginjo in dobro srečo naše domovine; program naš je: Evangelij božjega mlaru in krščanske ljubezni.«

Bodi pokojniku ohranjen med našim narodom časten spomin!

KAREL IMA PIJUNICO.

— Pariz, 29. marca. (Izv.) »Havas« javlja iz Funchala, da je Karel Habsburg obolél na plućnici.

Dneone vesti.

V Ljubljani, 29. marca 1922.

— Ne igrajte se s bedo! Zakon o draginskih dokladah državnih uradnikov in vpokojevcem je uveljavljen in nove draginske doklade bi se morale uradnikov in vpokojevcem izplačati v soboto 1. aprila. Kolikor smo informirani, je bilo že vse pripravljeno za izplačilo teh draginskih dokladov ob določenem roku. Kakor pa čujemo, je došel prevarnik brzojavni ukaz ministrstva finančno, da se naj ta izplačila ustavi. Zakaj, čemu? Baje radi malenkostnih diferenc v naziranju med finančnim ministrom in tukajšnje delegacije. Ugotovljamo, da je položaj našega uradništva naravnost obupen in da je že zadnji čas, da se temu uradništvu izplačajo tiste skromne draginske doklade, ki jih jim je dovolil parlament. Zato se nam zdi korak finančnega ministrstva, ki radi brezpomembnih formalnosti enostavno zabranjuje izplačilo, brezvestna in brezsrčna igra z trpečim uradništvom, ki jo moramo ogorčeno obsoditi. Zahtevamo, da finančno ministarstvo, ki bi moralo biti vzor dolednosti in reda, še vendar enkrat preneha s svojimi metodami, da danes preklicuje to, kar je včeraj uveljavilo, ter ukrene vse potrebno, da dobi uradniki 1. aprila to, kar jim gre po zakonu!

— Občinskega sveta izredna javna seja bo v četrtek, dne 30. t. m. ob 17. s tem je dnevni redom: Personalno-pravne odseka poročilo o izvolitvi zaupnikov za mestni posredovalni urad. Finančnega odseka poročila: 1. o poročilu mestnega knjigovodstva glede zvišanja gostišnine v svrhu ustanovitve stanovanjskega fonda. 2. o poročilu mestnega knjigovodstva glede podaljšanja pobiranja gostišnine do konca leta 1922. 3. o poročilu mestnega knjigovodstva glede komunaliziranja davka na prirastek od vrednosti nepremičnin. 4. o poročilu mestnega knjigovodstva glede najema posebnega posojila 4 milijonov kron v svrhu kritja proračunskega primanjkljaja. 5. o dopisu županem glede revizije sklepa občinskega sveta z dne 15. februarja 1921 o najemu posojila do najvišjega zneska 20 milijonov kron v svrhu raznih obnovitvenih del. 6. o poročilu mestnega knjigovodstva glede poravnave dolga meščanske imovine pri Mestni hranilnici Ljubljani. 7. o dopisu županu glede zgradbe nove mestne ubožnice v Goriscanih. 8. o predlogu občinskega svetovaleca Pirca glede zavarovanja gasilcev proti nevarnostem. 9. o prošnji stavbnega vodstva za osušenje barja za prispevek za stavbna dela v strugi Ljubljane. 10. o ponudbi Maksa Hrovatina za zamenjavo nekega sveta ob Dunajski cesti za mesto stavbnega parcelo ob Nunaki ulici. 11. o prošnji Josipa Marinka za odpravo neke stavne parcelo ob Martinovi cesti. — Stavbnega odseka poročilo o ponudbah za zgradbo cestnega kanala na Mirju. Policijsko-zdravstvenega odseka poročilo o dodatnih predlogih obč. svetovaleca Pirca glede reorganizacije mestnega gasilstva. — Samostalni predlogi: 1. obč. svetovaleca Frelaha glede prispevka države v kritje stroškov mestnega stanovanjskega urada. 2. obč. svetovaleca Pirca: a) glede podaljšanja Ahačjeve ceste in Jeakove ulice. b) glede preureditve Ljubljanskega gradu. Tajna seja: Personalno-pravne odseka poročila: 1. o personalnih zahtevah dveh uslužbencev. 2. o dveh prošnjah uslužbencev Mestne hranilnice za napredovanje.

— Originalna častna diploma. V trgovski izložbi Strnad je razstavljena prva Kopačeva najnovejša diploma, ki jo izročil kranjski občinski odbor svojemu častnemu občanu g. dr. Ivanu Tavčarju v proslavo njegove 70letnice. Jubilar je predstavljen kot doprni kip izredne življenjske podobnosti: kip ovenča brhka Slovenka v narodni noči v družbi kranjskega župana g. C. Pirca, občinskih odbornikov, raznih tipov iz Kranja in okolice ter iz Srednje vasi pri Poljanah: tu so meščanje, kmetovalci, obrtniki, deca, lovec in znan pisatelj kot zastopnik literarne moderne. Družba ali stoji pred kipom ali pa hiti k proslavi. Tako je prizor prav živ. Diplomom obdajajo pogledi na Kranj in Ljubljano: v desnem kotu pa je skladačna knjig in časnikov, ki jim je jubilar ustvaritelj ali bivši ali še aktiven voditelj. Diploma je torej res posejana tudi je g. Kopač dokazal, da je mogoče tudi na tem dokaj obdelanem polju ustvariti še kaj originalnega.

— Slovenska kultura in Unionska klet. V včerajšnjem »Napreju« čitamo: »... Drugi ti morajo priznati, da si kulturni! Kdor pa to ne prenehoma sam oznanja, da dokazuje že s tem, da v njegovi glavi pri vsej kulturi nekaj ni v redu...« Na tistem sem mislil na to, kar se hvali samo, da je slovenska kultura. Unionska klet je polna te kulture in kadar jo od tam izženejo, hodi le še s težavo po dveh nogah. Kakšen simbol in grb zasluži ta unionska kultura? Znamenje leva ji ni pristojno, pa tudi ne znamenje orla in tudi sokola ne. Ta kultura je kakor dihur. V kotu sedi in srepo gleda in če jo zgrabi kdo za vrat, razširja okrog sebe take pline, da se jo vse ogiblje... Hvala Bogu, da to v resnici ni vsa slovenska kultura. — Iz nekega današnjega lista pa izvem, da je ta pušica naperjena na neke kulturne delavce - avtonomiste, ki so proti »demonstriranju slovenstva«.

— Predavanje o ruski revoluciji. Ruski vojni korespondent Gregorij Inozemcev predava v četrtek 30. tm. ob 8. zvečer v Mestnem domu o triletni meščanski vojni v Rusiji in o

Slovanstvu. Predavanje obstoja iz sledeče vsebine: 1. leto 1916. predvečer revolucije. 2. Odpoved cara Nikolaja. 3. Začasna vlada. 4. Kerenski. 5. Dogodki v letu 1917. 6. Prvi boj med strankami. 7. Komunisti. 8. Državni prevrat. 9. armada dobrovoljcev. 10. kozaki. 11. Akcija Aleksijeva. Kornilova. Denikina. 12. Evakuacija Kavkaza. 13. Krim — general Vrangl. 14. Rusija in Slovanstvo. Predavanje se vrši v srbohrvatskem jeziku. Vstopnina prosta. Pobirajo se samo prostovoljni prispevki za kritje stroškov. Pozivljamo vse, ki se zanimajo za usodo velike Rusije, da se udeležijo predavanja kar v največjem številu.

— Reforma slovenskega pravo-pisja? Pišejo nam: Na mestnem liceju je nastal spor radi izgovarjanja »k-a;« eni so zahtevali čisti izgovor »k-a, drugi pa so bili zato, da se naj »k« izgovarja kot »v«. Ker ni bilo mogoče doseči soglasja, se je stvar predložila višjemu šolskemu svetu. Ta je vprašal za mnenje prof. dr. Breznika in kasneje še filozofsko fakulteto, odnosno profesorice slavistike. Kakor čujemo, so se vsi ti strokovnjaki izrekli za izgovarjanje »k« kot »v«. Ali se misli kakor na Bolgarskem tudi pri nas na reformo pravo-pisja? Ako se na to misli, potem se naj dobro prevdri, ali res kaže »k« v participu nadomestiti z »v«. Nam se zdi, da je ta »k« v izgovoru mnogo bližji glasu »o« in glasu »u«, kakor konzonantu »v«. Uvedba konzonanta »v« za »k« bi nas samo oddaljila od drugih slovanskih jezikov, a naše, stremenje bi moralo biti, da se čim najbolj zblizamo z ostalimi Slovani. Zato bi bilo najumestnejše in najpametnejše, a tudi najpraktičnejše, ako bi »k«, ako ga je moramo zamenjati nadomestili z »o«, ker bi s tem v pismu znatno približali srbohrvaščini.

— Vpokojeni so na svojo prošnjo pri delegaciji ministrstva financ gospodje: računski nadzornik Josip Božič in Ivan Kovač, blagajniški ravatelj Rudolf Vesel in Emanuel Josin.

— Promocija. V petek dne 31. t. m. ob dvanajstih dopoldne bo promoviran v prejšnji deželni zbornici na univerzi za doktorja prava g. Robert Maršič iz Braslova.

— Tožko proti »Napreju« je vložil, kakor nam poročajo, po svojem pravem zastopniku tudi bivši adm. ravatelj Narodnega gledališča, g. Iv. Rus.

— Velikonočne razglednice »Družbe sv. Cirila in Metoda« so v tisku in bodo p. t. obšinstvu v začetku aprila na razpolago. Razglednice so umetniško delo akad. slikarja g. Gasparija. Opozorjamo že sedaj na te razglednice vse narodne trgovce, trafike, C. M. po-družnice in vse one, ki razpečavajo blago »Družbe sv. Cirila in Metoda«. Vnanja naročila sprejema že sedaj družina pisarna v Narodnem domu.

— Utopljamo se! V nedeljo je bilo, ob 8. zvečer, ko sem šel nekoliko na zrak. Vse dan sem tičal pri knjigah, pa sem šel, da se razvedrim. Blizu Viča stanujem in zato sem se obrnil tja. Zaslislal sem ljudi. Vino je govorilo iz njih. V trumah so prihajali z Viča, hrupno zgovorni in šaljivi — pijani. In ženske! Mraz me je stresal ob tem pogledu. Kakor moški — pijanci, so ukale, pele, se krohotale in se prerakale. Nehote sem se spomnil pregovora: »Grd je, ako je pijan mož, grše, če ženska.« In moški: kleti so in se pretepali. Ženske pa so jih vlekle narazen in upile. Pravi sodni dan! Smešno. Ni mi bilo do smeha. Smilili so se mi, vsi oni pijanci, moški in ženske, saj so bili ostudni in sem se zgrajal nad njimi. O narod, kam te privede tvoja pot! Šel sem dalje, in prihajale so nove trume. Nove trume in — novi pijanci. V rokah so nosili steklenice črne vina. Še niso imeli dosti. »Še, še, še! Pa so ga n-sili s seboj domov, da nastitijo posled-nje želje strasti. Stopil sem k možu; zdel se mi je najbolj trezen. V rokah je držal steklenico in »pek«. Čudno so bile njegove melodije, pa saj nisi bil njegov. »Vino!« Oče, odkod nese-te vino? Čudno me je ogledal mož iz-pod svojih obrvi. — »Ka-a-aj?« — Odkod imate vino? — »Vino? Kupil sem ga. Saj ni drag. Zakaj bi si pa ne pri-voščil?« — Možiček je postal zgovoren. Veliko je besedil, a povedal malo. Končno je dejal: »Poldrugi liter dobim za isti denar, kakor drugo liter. Pa še boljše je. Mnogo boljše.« Zdelo se mi je, da sem uganil. Uganil bridko resnico. Pa sem pomislil: »Kakšen postane svet, ko padejo cene?« — Ne maram razmot-rihati. Hudo mi je bilo pri srcu, kajti čutil sem, da se ta moj ljubljani narod utaplja v alkoholu.

— O. g. posestnikom avtomobilov se tem potom naznanja, da se je ustanovila v Ljubljani zveza »sterlev« za Slovenijo, koje namen je med drugim tudi po močnosti preskrbevali svojim brezposelnim članom službe. Zategadelj prosil podpisani odbor g. posestnika avtomobilov, da se naj v slu-čaju potrebe obručalo pismeno na »Zvezo sterlev«, Ljubljana, Rimska cesta 11.

— Nabavljajo zadruga javnih samo-števencev in »vpokojevcem« v Ljubljani je pri-čela poslovati v prostorih v likvidaciji se nahajajoče gospodarske zadruga »Samo-

pomoč. Moralna dolžnost vsakega drža-venega nameščenca in vpokojenca je, če se ni včlanjen pri »Nabavljajni zadrugi«, da se takoj vpiše kot član. Pri vpisu je pla-čati vplativo 5 Din in najmanj eno deseti-tno deleža, ki znaša 100 Din. Ostanek de-leža se plača v desetih mesečnih obrokih. Čim večje število zadrugnikov bo, tem lepši uspehi se bodo dosegli. Zadruga bo imela le prvotno blago po nižjih cenah kot so tukajšnje tržne cene, na razpolago. Če se državni nameščenci in vpokojen-ci ne bodo gospodarsko združili, potem jim ni pomagati.

— Smrtna nesreča. Inženir hrast-niškega rudnika Josip Barwich se je peljal z rudniškim vlakom. Na do-sedaj nepoizsilen način pa je prišel pod vlak, ki mu je odtrgal levo nogo in ga tudi po glavi močno poškodo-val. Nesrečnež je ležal celi dve uri brez vsake pomoči na licu mesta. Ko so ga pripeljali v bolnico, je v krat-kem času umrl vsled izkrvavljenja.

— Smrtna kosa. Pri D. M. v Polju pri Ljubljani je umrl nadučitelj iz Rem-nika g. Janko Kavčič, v obči javni bolnici v Ljubljani g. ing. Josip Bar-virz, obratovodja rudnika Trboveljs-ke družbe v Hrastniku, v Kolodvorski ulici št. 34 v Ljubljani zasebnica g. Marija Jakulin, v hiralnici v Ljub-ljani pa g. Ana Pucelj roj. Gregorič. Blag jim spomin!

— Zagoneten slučaj. Delavci v Vevčah so potegnili iz Ljubljane dva dela človeške noge, že popolnoma raz-padla. Truplo je moralo ležati najmanj-že 3 do 5 mesecev v vodi. Ni izključe-no, da se je zgodil zločin. Osebe, ki bi koga pogrešalo v teku tega časa, naj se javijo na policijskem ravateljstvu v Ljubljani.

— Mesečni sestanki šoferske zveze se vrši v soboto dne 1. aprila ob 20. uri zve-čer v restavraciji pri »Zlatorogu«. Prosimo polnoštevilno udeležbo tudi za šoferje, ki še niso člani zveze.

— Kdo izmed vračajočih se ruskih ujetnikov bi vedel kaj povedati o Jožetu Kramarju iz Breginje, ki se je nazadnje nahajal »Hospital Nr. 7. Samone, Rusija. Služil je pri lovskem bat. št. 20. 4. stot. Sporučila: Petar Gasperut, Stari trg št. 7 Ljubljana, pri Rozmanu.

Kultura.

REPERTOIR NARODNEGA GLEDA-LIŠČA V LJUBLJANI.

Drama:

Sreda, 29. marca: Mariša. B. Četrtek, 30. marca: Revizor. C. Petek, 31. marca: Dramska predstava v opernem gledališču. Sobota, 1. aprila: Anatol. E. Nedelja, 2. aprila: Hamlet. Izven. Ponedeljek, 3. aprila: Anatol. D. Torek, 4. aprila: Zaprt.

Opera:

Sreda, 29. marca: Luiza. E. Četrtek, 30. marca: Cavalleria rusticana. Plesna legendica. D. Petek, 31. marca: Zlatni meščan. A. Sobota, 1. aprila: Luiza. B. Nedelja, 2. aprila: Carmen. Izven.

— Pevski zbor »Glasbene Matice«. Danes, v torek, valja za moški zbor ob osmih zvečer in važen razgovor. — Odbor. — Italijanski kipar Cesare Zochi umrl. V Turinu je umrl v 71. letu znani kipar Cesare Zochi, stvaritelj Dantejevega spomenika v Tridentu in Garibaldijevega spomenika v Napolju. Umrl je v revščini, pred katero ga ni mogla več rešiti podpora italijanske vlade, ki se je v zadnjem trenutku spomnila na lažnega in zapuščenega umet-nika, toda bilo je prepozno.

Borzna poročila.

— Zagreb, 29. marca. (Izv.) Za-ključek. Devize. Curih 61.—, 61.50, (60.25, 60.50), Pariz 29.50, 30.50, (29.50, 30.—), London —, 1430.—, (1420.—, 1435.—), Berlin 100.—, 104.—, (100.—, 104.—), Dunaj 4.35, 4.40, (4.40, 4.50), Praga 600.—, 605.—, (596.—, 601.—), Trst 16.55, 16.65, Newyork 325.—, 327.—, (čeki) (320.—, 322.—), Budim-pešta 36.50, 38.25, (36.—, 37.—). Valu-te: dolar 310.—, 324.—, (308.—, 318.—), lira —, 16.35, (16.15, 16.30), nemška marka 106.—, —, češka krona —, 590.—.

— Curih, 29. marca. Predborza. Zagreb 1.55, Berlin 1.54, Praga 9.30, Pariz 46. 462, London 22.52, Trst 26.087, Newyork 5.1540, Dunaj 0.069, Pešta 0.555.

— Curih, 28. marca. (Direktno. Oddano 17.50.) Zagreb 1.599, Berlin 1.531, Milan 26.001, Praga 9.251, London 22.471, Pariz 46.251, Newyork 5.1551.

— Curih, 28. marca. (Preko Duna-ja.) Zagreb 1.5675, Dunaj 0.069, Budim-pešta 0.569, Berlin 1.5251, Praga 9.251, Milan 26.—, Pariz 46.101, London 22.471, Newyork 5.159.

— Dunaj, 28. marca. Devize: Za-greb 2284.50, 2291.50, Beograd 9148.—, 9172.—, Praga 14740.—, 13760.—, Curih 147875.—, 148125.—, Valute: dinar-ji 9148.—, 9172.—, Čsl. krona 127.40, 13760.—, švic. fr. 147375.—, 147625.—.

— Trst, 28. marca. Zagreb 5.95, Berlin 5.95, Praga 35.50, Pariz 178.—, London 86.80, Newyork 19.75, Curih 382.—.

— Praga, 28. marca. Berlin 16.8435, Milan 279.—, Pariz 498.—, London 241.25, Newyork 55.125, Curih 1072.50.

— Dunaj, 28. marca. Tečaj Dunaj-ske efektne borze. Julijšil 23.350, Credit 6800.—, Sev. želez. 283.500, Drž. želez. 50.800.—, Alpinke 68.800.—, Škoda 59.500.—, Trboveljska 24.200.—.

Najnovejša poročila.

PROTESTNA BRZOJAVKA PREDSEDNIKA ZANELLE MINISTROM LLOYD GEORGU, POINCAREJU IN NIKOLI PASIČU.

— Beograd, 29. marca. (Izvir.) Ministriški predsednik g. Nikola Pašić je včeraj dopoldne prejel protest-no brzojavno noto predsednika reške vlade Rikarda Zanelle. Protestna brzojavna nota vsebuje: 1.) Vašo ek-scelenco si dovoljujem opozorjati, da je vsled pasivnosti italijanskih čet in podpiran od strani italijanskega no-slanika na Reki Castellija neki Itali-janski poročnik Cabrera, zaupnik D' Annunzija uvedel na Reki vojaško diktaturo, ki je popolnoma tuja vse-mu meščanstvu in narodu.

2.) Več kot polovica članov kon-stituante, zakonito izvoljenih, je mo-

KRIZA V JUGOSLOVENSKI I MUSLIMANSKI STRANKI.

Demisija muslimanskih ministrov? — centralisti in avtonomisti. — Odlo-

— Zagreb, 29. marca. (Izv.) Za-grebški listi poročajo iz Beograda: Vče-raj ob 17. sta z ozirom na pismo posl. Maglajića in dr. Karamahmedovića po-setila muslimanska ministra dr. Vilović in Derviš Omerović ministrskega pred-sednika g. Nikolo Pašića, ter mu na-znanila, da odlagata svoje portfelje.

— Beograd, 29. marca. (Izv.) Tu danes zjutraj še ni o demisiji musli-manskih ministrov nič pozitivno znane-ga. Današnji jutranji listi še ne objavl-jaajo demisije.

— Beograd, 29. marca. (Izv.) Raz-kol v jugoslovanski muslimanski orga-nizaciji je bil tekem včerajšnjega dne-va še poostren in zadobiva čim večje dimenzije. Na vlado se naslanjajoča skupina dr. Karamahmedovića in Ma-glajića je avtonomistični politiki Hrvat-skega bloka se približajoči skupini dr. Spaha napovedala s posebnim pismom boj. Pismo, podpisano od poslancev Maglajića in dr. Karamahmedovića, ostro obsoja politiko dr. Spaha; med drugim konstatira:

ODHOD NAŠE DELEGACIJE NA GE-NOVSKO KONFERENCO.

— Beograd, 29. marca. (Izv.) Na-seji ministrskega sveta je bilo po po-ročilu današnjega »Beogradskega dne-vnika« določeno, da člani naše delegacije dne 5. aprila odpušajo na konferenco v Genovo. Ministriški predsednik Nikola Pašić, zunanji minister dr. Ninčić in minister dr. Krstelj odpušajo tega dne, dočim finančni minister dr. Kosta Ku-manudi odpušajo šele pozneje, ker je potrebno njegovo bivanje v Beogradu do onega časa, dokler niso v narodni skupščini izglasovane dvajestine.

FUZIJA SAMOSTOJNIH Z ZEMLJO-RADNIŠKIMI DISIDENTI.

— Beograd, 29. marca. (Izv.) Da-našnji beogradske listi objavljajo, da se namervata združiti parlamentarni klub SKS s klubom seljačke stranke, to je s takozvanimi zemljoradniškimi disidenti s poslancem Beninom na čelu. Fuzionirani klub bi potem štel 17 poslancev.

ZA VARSTVO JUGOSLOVENSKIH JEZIKOVNIH PRAVIC.

— Rim, 28. marca. Poslanec dr. Ka-rel Podgornik je skupno s poslan-cem dr. Willanom predložil zbornici na-stopno resolucijo: Zbornica poziva vla-do, da izda potrebne odredbe, po kate-rih se bo jugoslovansko prebivalstvo lahko posluževalo svojega jezika v ob-čevanju z državnimi oblastmi tako pis-meno, kakor ustmeno; uradni spisi, na-slovljeni na jugoslovanske stranke, imajo biti pisani v njihovem jeziku in mo-rebitne prevode imajo preskrbeti ura-di pa ne na stroške strank. Dr. Pod-gornik se je nadalje pridružil izjavja-njem tirolskih poslancev o pogreških vladne uprave v novih pokrajinah. Priporoča najširšo svobodo za rabo ju-goslovanskega jezika in si pridržuje pravico, da spregovori v proračunski razpravi o najglavnejših problemih Ju-lijske krajine. Izjavil je končno, da bo glasoval proti proračunu, ker so ostale vse dosedanje obljube italijanske vlade neizpolnjene. Posebej je še opozoril vlado, da je izpolnitev želja jugoslo-venskega prebivalstva predpogoj za po-mirjenje duhov v novih pokrajinah. (Resolucija v varstvo jezikovnih pra-vic ima pred vsem pred oči gonjo pro-ti rabi jugoslovanskega jezika na sod-njih. Italijani hočejo, da se mora na okrožni in okrajni sodnji v Trstu ra-biti izključno italijansko; istotako v Kopru in Piranu. Okrožna sodnija v Pull je že takoj po prevratu pregnala hrvaščino. Zahtevalo dalje, da ima temu vzeledu slediti tudi prizivna so-dnija. Italijanski listi napadajo okro-žno sodnijo v Gorici, zakaj da uraduje še tudi slovensko in zakaj objavlja ob-loke in naznanila v tem jeziku. Vprašujejo: Koliko časa še? Za sodnijo v Podgradu, Komnu, Sežani, Postojni, Se-nožečah in Ilirski Bistrici dovoljujejo za sedaj še staro jezikovno rabo. Za Opatije velja izključno italijansko.)

— Curih, 28. marca. (Preko Duna-ja.) Zagreb 1.5675, Dunaj 0.069, Budim-pešta 0.569, Berlin 1.5251, Praga 9.251, Milan 26.—, Pariz 46.101, London 22.471, Newyork 5.159.

— Curih, 28. marca. (Direktno. Oddano 17.50.) Zagreb 1.599, Berlin 1.531, Milan 26.001, Praga 9.251, London 22.471, Pariz 46.251, Newyork 5.1551.

— Curih, 28. marca. (Preko Duna-ja.) Zagreb 1.5675, Dunaj 0.069, Budim-pešta 0.569, Berlin 1.5251, Praga 9.251, Milan 26.—, Pariz 46.101, London 22.471, Newyork 5.159.

— Dunaj, 28. marca. Devize: Za-greb 2284.50, 2291.50, Beograd 9148.—, 9172.—, Praga 14740.—, 13760.—, Curih 147875.—, 148125.—, Valute: dinar-ji 9148.—, 9172.—, Čsl. krona 127.40, 13760.—, švic. fr. 147375.—, 147625.—.

— Trst, 28. marca. Zagreb 5.95, Berlin 5.95, Praga 35.50, Pariz 178.—, London 86.80, Newyork 19.75, Curih 382.—.

— Praga, 28. marca. Berlin 16.8435, Milan 279.—, Pariz 498.—, London 241.25, Newyork 55.125, Curih 1072.50.

— Dunaj, 28. marca. Tečaj Dunaj-ske efektne borze. Julijšil 23.350, Credit 6800.—, Sev. želez. 283.500, Drž. želez. 50.800.—, Alpinke 68.800.—, Škoda 59.500.—, Trboveljska 24.200.—.

rala z Reke pobegniti, da se na ta na-čin izogne prisostvovati nezakonito, s silo sklicanim sejam konstituante. Ostali člani, ki niso mogli pobegniti, so bili siloma primorani se udeležiti sei, da si izvolijo nezakonito vlado.

3.) Posebno odločno protestiram proti zatiranju pravice reškega suve-renega naroda in prošim Vašo vlado za intervencijo, da napravi konec temu nečuvnemu nasilju.

— Beograd, 29. marca. (Izvir.) Silčno protestno brzojavko je pred-sednik Zanelle poslal tudi ministro-ma Poincareju in Pariz in Lloyd Ge-orgeu v London.

Popolni razkol v stranki. — Dve struji: čitev pade na kongresu v Sarajevu.

Skupina dr. Spaha je stopila proti vladi v opozicijo, s tem je razbila je-dinstvenost muslimanskega kluba.

Dalje očita pismo dr. Spahu nedo-stojno zakulisno borbo, kršenje danih obljub, obrekovanje in natolcevanje, češ da je večina kupljena od vlade in dr-uge politične netaktnosti. Pismo zaklju-čuje:

»Mi smo siti te nedostojne igre! Spremite rokavico, ki ste jo nam vr-gli! Zahtevamo, da se v najkrajšem ča-su v organizaciji položaj razbistri!«

— Beograd, 29. marca. (Izv.) Dr. Spaha je na gorenje pismo odgovoril v zelo rezkem in drznem tonu. Vsi znaki kažejo, da se dr. Spaha čimda-lje bolj nagiblje politiki Stipe Radića in Hrvatskega bloka. Med drugim je Karamahmedovičev skupni odgo-voril, da se reši vprašanje načelnih smernic muslimanske politike na strankinem kongresu, ki je sklican za 16., 17. in 18. aprila v Sarajevu.

ne sta vstopila kralj in kraljica z mnogoštevilnim spremstvom, obda-na od vatikanskih dostojanstvenikov. Papež Pij XI. ju je sprejel v malo tronski dvorani. Obisk pri papežu je trajal pol ure. Papež je daroval kralju krasen mozaik iz vatikanske tvornice, kraljici pa krasno prepro-go s sliko Matere božje, prestolona-sledniku pa krasno izdelan mozaik. Nato je sprejel papež kraljevsko spremstvo. Kralj in kraljica sta ob-skala tudi državnega tajnika, kardina-la Gasparija, ogledala vatikanske znamenitosti in baziliko sv. Petra, nakar sta se odpravila na belgiško poslaništvo. Takoj nato je vrnil papežev državni tajnik obisk, prišel je tudi kardinal Venutelli, ki je pozdravil visoke goste v imenu vsega ko-legija.

Kralj Viktor Emanuel III. je imel na slavnostnem banketu v Kviralu govor, v katerem je slavil belgiško junaštvo in italijansko - belgiško prijateljstvo. Kralj Albert je v dol-gem govoru proslavil Italijo, njeno zmagovalje in predvsem italijansko vojsko.

ATENTAT NA MILJUKOVA, VO DITELJA RUSKIH KADETOV.

— Berlin, 29. marca. (Izv.) V dvo-rani Filharmonije je priredil vodja ru-skih kadetov prof. Miljukov predava-nje o političnem položaju v Rusiji. Med predavanjem so se s sedežev dvignili trije neznanji možje in oddali več stre-lov proti Miljukovu. Nastala je velika zmeda in panika, ki so jo zločinci iz-rabili ter pobegnili brez sledu. Milju-kov je bil k sreči samo lahko ranjen, dočim je bil njegov drug in prijatelj Nonakov smrtno nevarno zadet. Nona-kov se je zgrudil takoj na tla. Med nav-zočim občinstvom je nastala strahovita zmešnjava. Nonakov je izdajal rusko demokratski list »Rulj.« O atentatorjih ni nobenega sledu.

— Berlin, 29. marca. (Izv.) V dvorani Filharmonije je nastala vsled številnih strelav prava zmedenost. Bilo je več atentatorjev, ki so stre-ljali tudi v občinstvo. Več poslušal-cev je bilo rnenih. Dva atentatoria sta bila aretirana. Razstreljena množ-i-ca je hotela oba linčati. Atentat so vzorizili komunisti.

Sokolstvo.

— Sokolstvo Ljubljane in okolice. Starašinstvo Jugoslovanskega Sokol-skega Saveza pozivlja vse brate in se-stre, da se udeležijo kar v največjem številu predavanja ruskega vojnega korespondenta Gregorija Inozemceva o triletni meščanski vojni v Rusiji in Slovanstvu. Predavanje se vrši v četr-tek 30. t. m. ob 8. uri zvečer v Mest-nem domu. Predavatelj je predaval s velikim uspehom po raznih Sokolskih društvih v Dalmaciji, Bosni in Herce-govini ter priredil isto predavanje tudi po drugih Sokolskih društvih.

— Seja zletnega finančnega odseka J. S. S. se vrši v petek dne 31. t. m. točno ob osmih zvečer v Saveznih prostorih.

— Širša seja gospodarskega odseka Ljubljanskega Sokola se vrši v četrtek dne 30. t. m. ob osmih zvečer v odborovi sobi v Narodnem domu.

**Inserirajte v
Slov. Narodu!**

+

e vzel k sebi našo pred-
mater in tačko, gospo

roj. Gregorič

ne rajnice se vrši v četrtek,
poldne iz Hiralnice Sv. Jo-
križu.

Kostanjevica, dne 29.

**Pacelj nadučitelj, Anica
ela Pacelj.**

2217

Za inšcratni del odgovoren Valentin Kopitar.